

DUZIJANCA

Godina IV. ❖ Broj 73 ❖ 30. kolovoza 1997. ❖ Cijena 2 dinara

Zakon i kocka?

Veza se za sada ne zna; nakon izbora bit će jasno svima

Konačno Gonzalesa treba ponovno uposliti

I pored najboljih namjera, s naslovnice tjednika „Dani“ nismo mogli pronaći kauzalnu vezu između Rubikove kocke, ruku i teksta: „Izbori 97“ U skladu sa zakonom.

Stoga smo odlučili da rebus „Dana“ ponudimo i čitateljima „Žiga“, kako nakon izbora ne bi mogli reći da je igra bila unaprijed namještena, te da „Dani“ na vrijeme nisu upozorili na to.

Za sada pitamo: znači li to da raniji izbori nisu bili u skladu sa zakonom, ili su bili obično kockanje? Dalje, zar se to u demokratskim zemljama najavljuje kako su izbori u skladu s bilo čime? Valjda nismo u Tunguziji! Muči nas, mada znamo, a ipak se pitamo, u čijim je to rukama kocka, tko je okreće, tko nam to kvadratiće na 29 polja slaže? Zanima nas i to, je li ono na karikaturi Gonzales ili glasač?!

Pitanja ima još, ali o dobrim

primjerenama za izbore, koji su u skladu sa zakonom od nas danas dosta. Dosta. Ujedno se ispričavamo „Danima“ što u našoj crno-bijeloj tehnici tiska, kvadratići i kockici asociraju na šahovnicu, a u originalu su oni u crvenoj, bijeloj i zelenoj boji, što opet sugerira na zastavu jedne susjedne nam zemlje.

Vojislav Sekelj

Svršetak „Dužijance ‘97“

Svečano i dostojanstveno

U nedjelju, 10. kolovoza, održana je središnja manifestacije ovogodišnjih žetelačkih svečanosti „Dužijanca 97“. Svečanost je počela u crkvi sv. Roka gdje je župnik Andrija Anišić blagoslovio i ispratio bandaše i bandašice iz Sombora, Male Bosne, Bajmoka, Đurđina, Tavankuta i Žednika, te ovogodišnji gradski bandaški par Miroslava Kujundžića i Zdenku Ivković. Svečana sv. misa zahvalnica održana je u parku pored katedrale, a predvodio ju je pomoćni biskup đakovačko-srijemski mons. Đuro Gašparović u zajedništvu s biskupom domaćinom mons. Ivanom Pénzesom, te svećenicima grada i okolice. Uz veliki broj okupljenih vjernika, i preko 2.000 mladih obučenih u narodne nošnje bunjevačkih i šokačkih Hrvata, te gostiju Srba, Slovaka, Makedonaca i Mađara, a prisustvovali su i predstavnici lokalne samouprave na čelu sa gradonačelnikom Józsefom Kaszom, gradonačelnici susjednih općina, uglednici iz kulturnog, društvenog i političkog života grada, kao i predstavnici nekoliko veleposlanstava.

Nakon sv. mise povorka je krenula ka gradu na čelu s konjanikom, koji je nosio barjak „Dužijance“. Za njim su slijedile svečane zaprege, zatim mladi u narodnim nošnjama iz petnaestak KUD-ova iz Subotice i okolice, Vojvodine, Srbije, Makedonije i Mađarske, da bi na kraju povorke bili bandaš i bandašica. Na improviziranom salašu oni su predali gradonačelniku somun kruha od novog brašna.

Svečani ručak bio je u novoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“, čiji je domaćin bio predsjednik OO „Dužijance 97“ Lazo Vojnić Hajduk. Svečanost toga dana završila se „Bandašicinim kolom“ u dvorištu župe sv. Roka.

Ovogodišnja Dužijanca službeno završava ovoga vikenda proštenjem na Bunariću uz bogate sadržaje.

(v. s.)

Alkemija narcisa

Već čuveni u svijetu po nečuvenim djelima i radovima, ni ovoga puta, glede predstojećih izbora, nećemo izgubiti tu, s ni malo muke, stečenu poziciju. Nećemo o poziciji. Njihova su (ne)djela poznata. Razočaranje je u suprotno. Ono što čine ovoga puta u predizbornim aktivnostima svi relevantniji oporbni činitelji, od kojih se mogao očekivati toliko potrebit početak procesa izmjene posljednje europske partijske države u demokratsku, može se svesti pod zajednički imenitelj: neodgovornost. Kako drukčije imenovati njihovo sedmogodišnje zaplitanje oko bizarnih dnevopolitičkih stvari, uz, ujedno, neimanje minimalna suglasja glede najvažnijih preduvjeta za pretvorbu našeg anakronog političkog sistema iza kojih bi svi stali, te „zajedno“ naome planu djelovali.

Stoga im se neodgovornost nadaje kao trostruka: prva prema napaćenom i dezorijentiranom puku (simptom slijepa Đenanovićeve Vođe), druga prema imperativima vremena (simptom devetnaestog stoljeća) i treća prema samima sebi (simptom dojednosti Narcisa). Naime, veliku „filozofiju“ sitnih kalkulacija tih, u biti, sebičubaca običan čovjek ne razumije. A i što bi mogao, kada je on na ovim prostorima već podulje vrijeme smatran tek pukim sredstvom za uske i sebične interese vladodržaca.

Tomislav Žigmanov

Na minus 29 izbornih stupnjeva u hladu

Glasovat ću za Vojislava Šešelja!

Šećer (u krvi) se dijeli na žlice a množi na kašike

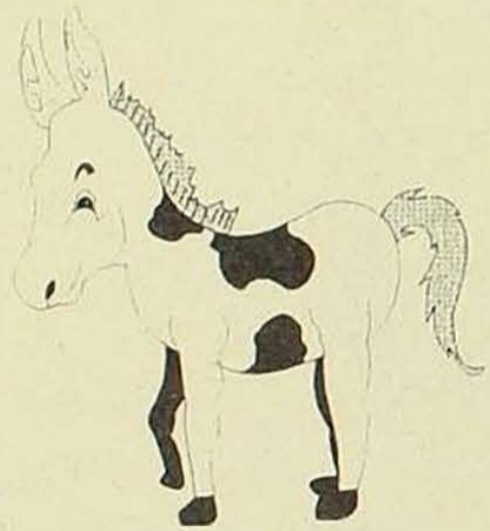
Već dugo vremena želim napisati ljetnje neobavezni uvodnik, o svačemu i ničemu, kao Nietzsche – onako razbibrige radi. Godinama tražim zgodu, no kada nađem zgodu, nemam priliku, kada imam priliku nemam zgodu, i tako frustracija traje danima. Rubikove kockice nikako da se slože. I onda iznenada, kako to već u životu biva, ukazala mi se i zgodu i prilika i kocka. Sad pišem tekst, bez smisla i svrhe, ali s nekom lakom izbornom težinom. Imam šansu da napiše nedgovorni tekst.

Tu zgodu, sliku i priliku dala mi je lista kandidata za predsjednika Republike. Méni bogat, premda više za oči a manje za stomak, pogotovu za onoga tko ima lošu intelektualnu probavu. I pišem, ofrlje, mada su izbori već tu. A ne spavam danima, mjesecima, godinama... Čekao sam ovu priliku..., a ona traje već 65 sekundi.

Za kojega kandidata glasovati, za kojega se opredijeliti, kome moj promukli glas dati? Razmišljam, mislim ipak, ruku na srce, već 10 sekundi Zoran Lilić mi je najbliži. Čovjek je bio predsjednik federacije, pa što ne bi mogao biti i predsjednik jedne njene jedinice (zlu ne trebalo, kako mu je krenulo, i predsjednikom mjesne zajednice). On i Bulatović, dvojac s kormilarom – nema im ravna u svijetu. Potvrdio se kao predsjednik u inozemstvu, što ne bi i u tuzemstvu. Ali, vrag ne spava, mira mi ne da ni Mile Isakov, naš čovjek kome je potrebno da postane predsjednik Republike kako bi nevjernim Tomama dokazao da je Vojvodina u Srbiji, odnosno pokazao da je Srbija ipak u Vojvodini. Ali već štafetu uzima i Páll Sándor. On mi je i blizak i drag, njegove namjere su poštene, s njim neizvejsnosti nema. On jednostvano nema nikakve šanse.

No, kako u ovim godina čovjek ne voli gubitnike, a potrošio sam na njega 5 sekundi, ipak se opredjeljujem za mog najomiljenijeg kandidata – budućeg nam predsjednika. Okrećem klepsidru, zaustavljam vrijeme, a ostatke vremena stavljam u zardanu kašiku, iliti žlicu. Pravi čovjek za predsjednika nam Republike je Vojislav Šešelj. Glasovat ću za njega, premda on ne voli glasovanje, ali toliko toga imamo zajedničkog da mu to neće smetati. Prvo, imenjaci smo, Vojislav on Vojislav ja. Drugo, prezimena su nam tu negdje; potrebno je samo negdje u tunelu sa „š,, skinuti kvačicu i staviti na „s“. Bezbolna operacija, pogotovu ako se obavi žlicom. Bliski smo i po tome što Srbi ne vjeruju da je on Hrvat, a ni Hrvati ne vjeruju da je Srbin. I kod mene je nekako isto. Kad napadnem, kritiziram jedne, onda sam izdajnik, a za druge patriot, nacionalist i ostali ures. Mada su za méni i jedni i drugi na trećem mjestu glede svrstavanja u jedne ili u druge. Onda sam obično sam. Uzimam žlicu i šutim, jer se tako najljepše ćutim. Dalje, gospodin Šešelj je jedini ozbiljan kandidat koji ovoj agoniji može presuditi. Bez njega kao predsjednika ova agonija će trajati dugo, dugo. Navicićemo se na nju, a s njim garant ona je gotova za šest mjeseci. Eto, to su moji argumenti zašto ću glasovati za Vojislav mi Šeš(k)elja. Jedina nevolja, koja me u tome može spriječiti je da se i sam ne kandidiram ili da umjesto mene to uradi naša komšinica Mira. E, onda zbilja ne znam za koga bih glasovao. S obzirom da dovoljno poznajem sebe, teško da bih svoj glas dao sebi. Ali dobro, to sam ja, a i vrijeme je isteklo. Ovdje se više ništa ne sanja, svi su u pokretu, svi. Sedamdeset sekundi neobaveznog pisanja, dovoljno za ljetnje popodne u redakciji na minus 29 izbornih stupnjeva.

Vojislav Sekelj

Šta da Vam kažem?

I na trke, i na izbore

Odlučio sam da u nedelju idem na trke magaraca pa, šta bude. Kasno sam se prijavio da istrčim na teren, ali verujem da će magaradi u Hajdukovu i bez mene biti dovoljno.

Ima ih, vidim, na sve strane, baš kao i predizbornih plakata. Na zidu oko Gradske bolnice plakati su baš lepo izlepljeni: „Srbijo, izadi“ i „Trke magaraca“. Odlučio sam se i za jedno i za drugo. Magarce volim još od onih davnih dana kada sam poverovao prvim predizbornim obećanjima ono, sećate se, o brzim prugama, nalazištima nafte, eueropolisima, iskorenjivanju kriminala i mafije. Danas mi više nisu potrebna nikakva obećanja. Pamtim one iz skore prošlosti.

Baš zato ću izaći na izbore. Ne da glasam, naravno, već da vidim kako će to, kako stoji u naslovu jednog lista, biti „Izbori u skladu sa Zakonom“, a ja sam baš na njih izlazio.

Ponovo ću pogrešiti. Znam to unapred. Do sada sam uvek grešio. Eto, sada su izbori ne samo „u skladu sa Zakonom“ već izborne komisije čine „stručni ljudi“ pa za gospodina Gonzalesa neće biti posla. A i kako bi kada našu (subotičku) izbornu jedinicu sačinjava čak 16 vrhunskih pravnika.

Najboljih koje imamo. Sve same sudije, tužioci, stručni saradnici. Sve ljudi koji nisu stranački opredeljeni (ako jesu, neka mi oprostite na neobaveštenosti) i koji će raditi ni po babu, ni po stričevima.

Sudije i tužioci su, uostalom, lica koja ne bi trebalo da budu stranački angažovani. Tako piše i u predlogu novog Zakona o sudijama i tužiocima. Taj će Zakon, kako se očekuje, biti na jesen usvojen, a od iduće godine i primenjen. To znači da oni koji obavljaju poslove „u ime naroda“ više neće sedeti u izbornim štabovima pojedinih političkih stranaka izuzev, naravno, ako u vreme izbora „ne odmrznu članstvo“.

Verujem, dakle, da će ovogodišnji izbori biti poštene i nepristrasni. Vidim to i po tučama ekipa koje lepe plakate po zidovima. Pošteno, pa ko koga namlati. Preživeli će, svakako, ostati da lepe posmrtnice političkih protivnika u čije greške slepo veruju, jer su – dobro obavješteni. Znaju oni da je Srbija bogata zemlja i, bogami, to shvataju. Ja nikako da shvatim u čijoj se to banci kriju bogatstva.

I zato – odoh na trke magaraca. Neće meni stranački vođa poručivati „izadi“. Neću da izađem. Šta on meni, Srbinu prosečnom, recimo, da poručuje i naređuje „izadi“. Neću da izađem. Neću da poslušam ni onog što mi poručuje „Budi hrabar, reci dosta“. Hoće da kaže da ja nisam hrabar. E, baš neću reći dosta. Zašto on meni, inadžiji, da kaže „bojkot“. Neću bojkot. U inat.

Oдох ja u Hajdukovu. Valjda će se naći nekakav džokej koji mi ništa neće obećavati ako, eventualno, stignem prvi.

Milenko Popadić

Ovaj broj „Žiga“ izašao je uz potporu Fonda za otvoreno društvo.

Elektronsko izdanje „Žiga“ može se čitati na BBS-u Tipp-Topp Systema Subotica. Telefon: 024/552-552

ŽIGA

30. kolovoza 1997.

broj 73

Izdavač: HKC „Bunjevačko Kolo“

Adresa: Trg cara Jovana Nenada 15, 2400 Subotica

Tel: ++381-24-28-334

Žiro račun: 46600-678-7-3551

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Zamjenik glavnog urednika:

Tomislav Žigmanov

Uredništvo:

Lazar Merković, Ivan Rudinski,

Nela Skenderović, Dragan Vidaković

Korektor:

Mirko Kopunović

Tehnički urednik:

Ivan Hegediš

Priprema i prelom:

Jasmina Bačić

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Ministarstva za informiranje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine.

ŽIGA

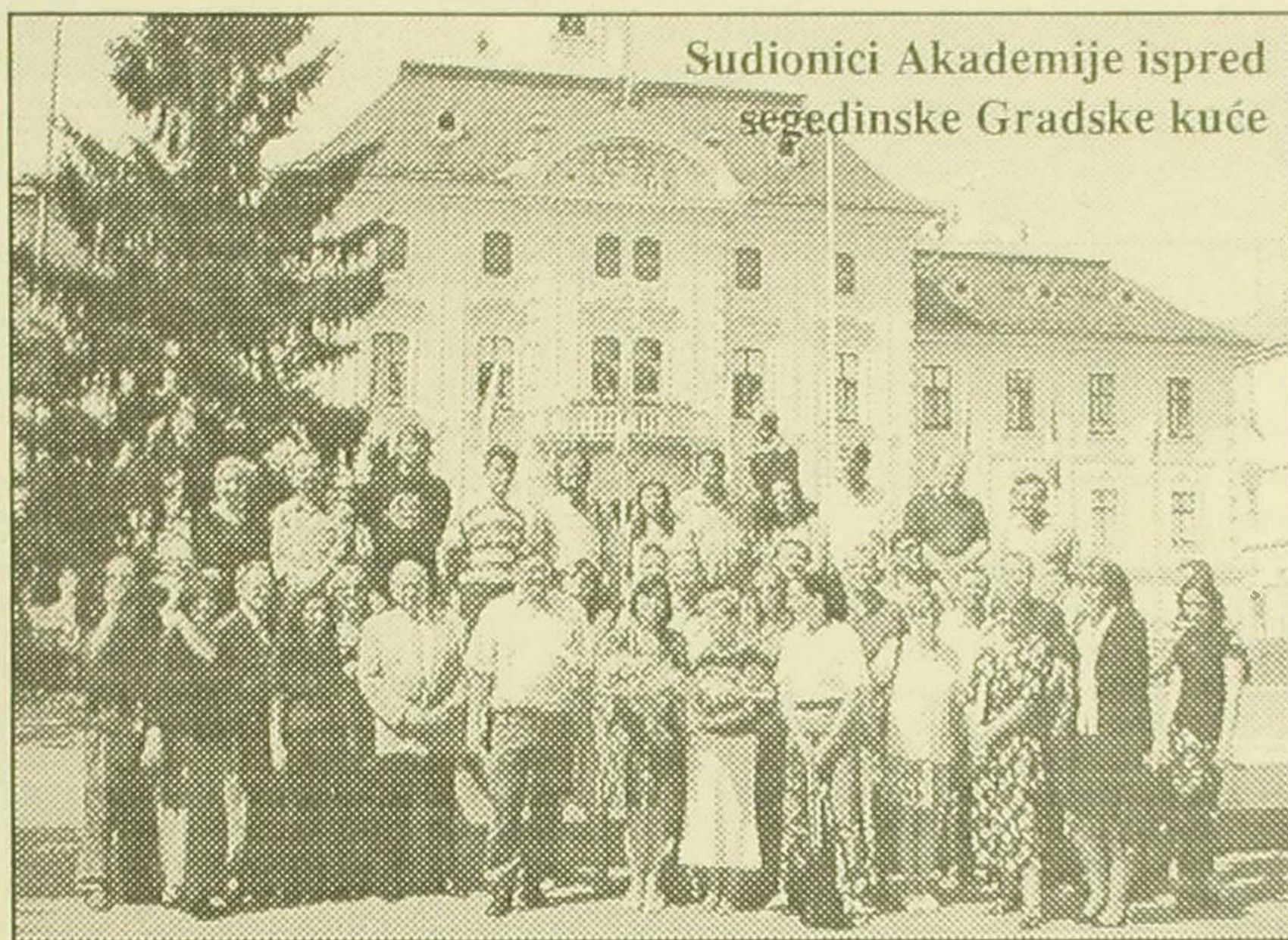
izlazi svake druge subote

Ljetnja akademija za novinare

Upoznavanje iskustava drugih

koji će vrlo skoro, kako je to primijetio Aleksandar Ivanko, glasnogovornik Ujedinjenih nar-

likih etiketa koje su dobivali, prijetnji, raznih fizičkih nasrtaja, pa čak i ubojstava... Sve to govori o

oda u Bosni i Hercegovini i jedan od predavača na Akademiji, biti izučavani u novinarskim školama diljem svijeta kao krajnje negativni i izuzetno loši primjeri novinarske profesije. Tako su profesiju degradirali, vlastitu ljudskost srozali, a zlo povećali.

S druge strane, bilo je i onih novinara koji nisu pristajali na takav koncept, niti na takvu ulogu. Istina, bili su u manjini, a i utjecaj im je bio simboličan. Međutim, to ne znači da je njihov pothvat manje vrijedan. Jer, kako je netko od predavača rekao, „bili su glasovi razuma na području gdje je razuma tako malo“. Naravno, nisu prolazili ni bez poteškoća. Sjetimo se samo šaro-

velikom značaju novinara u stvaranju slike svijeta u kojemu se nalazimo, te o željama političkih moćnika da ih se instrumentalizira.

Akademija je počela uvodnim predavanjem Gunnara Lassinanttija, predsjednika „Olof Palme centra“, o programima i radu ove renomirane švedske fondacije. Slijedila je prezentacija stanja, svojevrsna „blice slika“, o „Situaciji obavještavanja javnosti u bivšoj Jugoslaviji“, kojega je podnijela Svjetlana Đurić, bivši novinar Yutela, a trenutno suradnik „Olof Palme centra“. O novim iskustvima obavještavanja u zemljama u tranziciji na Akademiji su govo-

rili Ferenc Kisimre, urednik dnevnog lista čongradske županije „Délmagyarország“, („Stanje informiranja u Mađarskoj“) i Brindusa Armanca, šefica Katedre za novinarstvo pri Sveučilištu u Temišvaru („Položaj informiranja javnosti u Rumunjskoj“), dok su zapadnoeuropska iskustva predočili Neven Anđelić, s britanskog Sveučilišta iz Sussexa („Mogućnosti i ograničenja protoka slobodne informacije u pluralističkom sistemu“) i Sören Lundval, otpravnik poslova švedskog veleposlanstva u Budimpešti („Švedski model i iskustvo“). O ulozi međunarodnih organizacija za zaštitu novinara govorila je Cailin Mackenzie, predstavnicica Međunarodne federacije novinara (IFJ) sa sjedištem u Bruxellesu, inače najjače sindikalne i strukovne organizacije novinara u svijetu, koja ima najrazrađenije mehanizme zaštite novinara, te pomenuti Aleksander Ivanko, koji je govorio o temi „Bosna i Hercegovina u svjetskom tisku – odgovornost novinara“. Program, pak, u Budimpešti sadržao je dva predavanja: Tamás Pál, ravnatelj Instituta za istraživanje konflikata Mađarske akademija znanosti, govorio je o „Starim i novim zavisnim položajem u medijima u Istočnoj Europi“, a András Balogh, glavni ravnatelj Instituta vanjskih poslova Mađarske, održao je predavanje na temu „Sense za izmirenje u Istočnoj Europi“.

Pored ovih klasičnih edukativnih sadržaja, organizatori skupa su se potrudili da polaznike tečaja izravno upoznaju s načinom rada i položajem nekih listova u Segedinu, Kečkemetu i Budimpešti. Također, nisu izostali ni turistički sadržaji upoznavanja gradova i povijesnih spomenika gradova u kojima se boravilo.

(t. ž.)

Slatkorječiv predizborni skup radikala u Tavankutu

Ružnima ih čini režim

Demda to nije bilo za očekivati, s obzirom na nacionalni sistem stanovništva Tavankuta, Srpska je radikalna stranka, u organizaciji novoosnovanog Mjesnog odbora, imala predizborni promidbeni skup u mjesnom Domu kulture u srijedu, 20. kolovoza. U izočnosti tridesetak sudionika iz drugih mjesta, te dvadesetak članova Mjesnog odbora Tavankuta (među kojima su po broju prednjačili „tatarski zetovi“ i izbjeglice, a od „videnijih“ je bio predsjednik MGSPS-a, predstavnik mjesnog BKC-a, kao i nekolicina uglednika Udruge veterana II. svjetskog rata) o programu i predstojećim izborima govorilo je nekoliko članova najužeg rukovodstva Mjesnog odbora ove stranke iz Subotice, inače poznate po svojoj ulozi u najmanju ruku, kontraverznom lideru Vojislavu Sešelju. Iako se može reći da je već i po prijevaj ulozi u ratnim događanjima na posturu Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, kao i po

najnovijim događanjima u općini Zemun, u kojoj ova stranka ima lokalnu vlast.

Očekujući poznatu ratnohuškačku i ksenofobičnu retoriku ove stranke, neutralni promatrači bili su iznenađeni slatkorječivošću govornika. Naime, nije bilo prijetnji nesrpskom stanovništvu u vidu poznatog plana „o pakovanju kofera i putovanju u stočnim vagonima nesrba“ iz razloga što, kako je rečeno, to nije stranka fašista nego umjerenih desničara, a takvima, ružnima ih je napravio ovaj režim.

Izborne poruke predstavnika SRS-a, upućene nazočnima, svodile su se na njihova obećanja za borbu protivu kriminala, obračun s mafijom, povratak „povijesnih“ srpskih teritorija... Ono što je osobito zanimljivo jest i davanje važnosti „programskom načelu“ jednakosti i ravnopravnosti svih građana, bez obzira na nacionalnost i vjerskospovijest, koji su lojalni. Glede pitanja „naruda“ Bunjevaca oni su optužili SPS da puno kalkulira s realizacijom te ideje, dok će se oni istinski i beskompromisno potruditi da Bunjevci dobiju status naruda. Naravno, ukoliko osvoje vlast.

(t. ž.)

Uprkos velikom nastojanju

SGS izlazi samostalno

Nešto manje od mjesec dana ostalo je prije republičkih izbora. Stoga pitamo Slavka Paraća, predsjednika SGS-a, o njihovim aktivnostima glede toga.

Kampanja za republičke izbore je u toku, kako teku pripreme u Savezu građana Subotice?

S.P.: Savez Građana Subotice je nakon dugog snimanja i praćenja situacije doneo odluku da na predstojeće parlamentarne republičke izbore izađe samostalno, pre svega zbog toga što nije došlo do dogovora sa partnerima koje je preferirao, a to je pre svega Koalicija „Vojvodina“. Imali smo duge i mukotrpne pregovore sa njima, bili smo veoma otvoreni i spremni za sve oblike saradnje. Međutim, sa njihove strane nije bilo dovoljno razumevanja, niti poznavanja ovog političkog prostora i zbog toga nismo mogli da prihvatimo uslovljavanje Kolacije „Vojvodina“. A to je da se SGS na ovim izborima ne pojavi kao ravnopravan partner, već da se kandidati koje bi predložio SGS prethodno učlane u jednu od stranaka, članica Koalicije. Takvu saradnju smatramo neprihvatljivom, tim pre što takvi uslovi nisu postavljeni ni drugim koalicionim partnerima. Smatramo da to nije dobro s obzirom da se gubi mogućnost za osvajanje jednog sigurnog poslaničkog mesta, a sa otvorenim perspektivom da se računa i na drugo. Na ovaj način se usitnjava ovaj politički prostor, očekuje se izlazak velikog broja političkih stranaka, negde između 10 i 15, što praktično razbija politički centar Subotice, te će najverovatnije to rezultirati prelivanjem glasova najvećim strankama, tj. SVM-u i SPS-u. U svakom slučaju, mi na ovim izborima želimo zadržati već osvojen politički prostor, te da omogućimo našim biračima da se mogu opredeliti i za našu opciju, znači za Suboticu koju volimo. Odluku da izađemo na izbore temeljimo prije svega na tome što smo na proteklim lokalnim izborima, izlazeći u 28 izbornih jedinica, što čini 40% jedinica u opštini, dobili 10.000 glasova. Prema tome, ako smo u 28 izbornih jedinica dobili toliki broj glasova realno je

očekivati da na ovim, izlazeći na sva biračka mesta, dobijemo veći broj glasova i osvojimo jedan mandat.

Nosilac liste je Mirko Bajić, a prva tri kandidata su: predsednik SGS-a Slavko Parać, i potpredsednici Ilija Šujica i Stevan Plestović. Ostale kandidate još nismo odredili. Ostavili smo još prostora za mogući dogovor sa koalicijom „Vojvodina“, međutim ukoliko se to ne postigne danas ili sutra listu zatvoramo.

U izbornoj kampanji nismo još precizno odredili slogane sa kojima idemo. U svakom slučaju slogani će se vrteti oko naših osnovnih ciljeva: to su tolerancija i nacionalna ravnopravnost. Ukoliko dobijemo poslanika iz redova SGS-a, on će se u svom mandatu pre svega zalagati za interese građana koji su ga birali a tek potom za interese stranke. U našem slučaju to se podudara sa interesom građana Subotice. Upravo zbog toga nismo prihvatili da se naš kandidat vezuje za bilo koju stranku koja bi ga zbog neposlušnosti po volji smenjivala, jer poslanik mora odgovarati samo svojim biračima.

Parlamentarni izbori podrazumevaju nešto drugačiju predizbornu koampanju nego kada je reč o lokalnim, koji su složeniji i obimniji. Na ovim izborima, pored klasičnih sredstava, kao što su leci, plakati i mediji, idemo i na promocije. Naše kandidate promovisemo pre svega na onim teritorijama gde procenjujemo da imamo najveći broj naših birača, a na osnovu ranijih pokazatelja. Promocije će biti kombinovane – ići ćemo sa jednim multimedijalnim programom.

Naravno da nismo zadovoljni dosadašnjim tokom. Jer, da je bilo volje i dogovora demokratske opozicije u Srbiji za jedan ozbiljniji i sveobuhvatniji bojkot mi bismo se pridružili tom bojkotu. A sada praktično bojkota nema, i treba, hoćeš-nećeš, na izbore izići. Odustajanje sa izbora je pre svega u ovim uslovima izraz vlastite slabosti, a ne promišljene političke strategije. Isto tako procenjujemo da će na ovim izborima doći do pozicioniranja političkih snaga, provere njihovog rejtinga kod birača za neke naredne izbore koji mogu da budu pod nekim drugim okolnostima, normalniji i pošteniji.

(v. s.)

Konferencija za novinstvo SVM-a

Naša sudbina je u našim rukama

– Zahvaljujem se svim građanima, sveštenim licima, crkvenom horu, subotičkom duvačkom orkestru i skautima, koji su povodom Dana novog hleba, na dan sv. Ištvana, 20. avgusta, uzeli učešće na Paliću, kada se okupilo oko 3.000 ljudi. Takode zahvaljujem i mesnoj organizaciji SVM-a koja je ovu priredbu uspešno organizovala. Želimo da ova manifestacija postane tradicionalna, i da brigu o organizaciji i ubuduće vodi SVM – rekao je između ostalog u uvodnom slovu predstojnik kabineta Saveza vojvodanskih Mađara István Ispánovics, na redovitoj konferenciji za novinstvo u ponedjeljak, 24. kolovoza.

–SVM je utvrdio i kompletirao izborne liste. – nastavio je Ispánovics – U dve izborne jedinice, u Subotici i Zrenjaninu uzeće učešće oko 15 stranaka i koalicija. Iz ovoga se može zaključiti da će doći do velikog odliva glasova, tako da dve trećine stranaka neće dobiti ni jedno poslaničko mesto. Takode, pojavio se „bezbroy predsedničkih kandidata. SVM za sada nema još konačan stav za kojeg će se predsedničkog kandidata opredeliti. Šansa da Milan Panić okupi opoziciju, kao njen zajednički kandidat, je propala – sa žaljenjem je konstatirao Ispánovics.

Na ovoj redovitoj predizornoj konferenciji za novinstvo nisu bili prisutni predsednik SVM-a József Kasza, István Pásztor i Mihály Szécsi, budući da su boravili u Mađarskoj, gdje su bili gosti Poduzetničke udruge industrijalaca, te vodili razgovore o mogućnostima ulaganja unosenja stranog kapitala u Jugoslaviju Vojvodinu, a napose u Suboticu.

Godišnja skupština SVM-a zakazana je za 30. kolovoz i time će SVM praktično ući u finis izborne kampanje. U ponedjeljak, 1. rujna, gosti tribine SVM-a na Otvorenom sveučilištu bit će gradonačelnik Budimpešte Gábor Demszky. Početak tribine je zakazan za 18 sati.

Antal Biácsi je dodao da će predizborne skupove SVM održavati širom Vojvodine, u oko 50 mjesta, dok će forma nastupanja biti jednostavna u vidu skupova građana na kojima će se predstavljati predloženi kandidati. Po njemu, realno je očekivati da SVM osvoji 7 zastupničkih mjesta. Slogan SVM-a, s kojim će nastupiti u predizornoj kampanji, u slobodnijem prijevodu glasi:

Naša sudbina je u našim rukama.

(v. s.)

Pravnički

kutak

Pravo manjina na javno isticanje svojih toponima

Državne vlasti mijenjaju toponime na nekoliko načina: preimenovanje u zvučno slični toponim (npr. Nemes Miletics u Svetozar Miletić, Pella Monostor u Beli Manastir), prijevod toponima (primjerice Mérges u Ljutovo, Nagyfény u Žednik, Sarvas u Jelenovo), davanje potpuno novog imena (Bukin u Mladenovo, Veliki Bečkerek u Petrovgrad, odn. Zrenjanin), skromno jezično prilagođavanje (Bajmak u Bajmok, Verbász u Vrbasz), dodavanje imena postojećem imenu (Breg u Bački Breg, Požega u Slavenska Požega - ovaj je slučaj posebno karakterističan u Jugoslaviji budući su se u slučaju postojanja više istoimenih toponima a jedno od njih je u Srbiji, po pravilu je rijetko dodavan epitet mjestu u Srbiji) i dr.

No, bez obzira na to, jedno od brojnih suvremenih temeljnih prava etničkih i nacionalnih manjina jeste pravo na javno isticanje naziva mjesta koje koriste pripadnici manjine, o čemu, među ostalim govori i 3. stavak 11. članka Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, donijete od Ministarskog vijeća Evropskog savjeta u Strasbourgu 1994.:

„Na područjima koje tradicionalno naseljava znatan broj (substantial

numbers) osoba koje su pripadnici nacionalne manjine, ugovorne strane će nastojati, u okviru svog pravnog sistema, uključujući kada je to prikladno i ugovore s drugim državama, te uzimajući u obzir svoje posebne uvjete, *isticati na jeziku nacionalne manjine tradicionalna lokalna imena ulica i druge topografske oznake namijenjene javnosti* (to display traditional local names, street names and other topographical indications intended for the public), kada za takvim oznakama postoji dovoljno potražnja.“

Često se zaboravlja da i bački Bunjevci imaju svoje tradicionalne nazive mjesta: Šubatica, Bajmak, Mirgeš, Načvin ili Žednik (namjes umjetnog Stari Žednik, budući da ne postoji Stari Beograd, Stari Beče sl.), Sebešić i Lemeš.

Svoje toponime imaju i bački Šokci: Bereg (Bački Breg) i Monoštor (Bački Monoštor), a nekada su to bili Bukin (danas Mladenovo) i No Selo (danas Bačko Novo Selo).

Uporaba većine navedenih toponima je danas samo na razini govornoga jezika, i potrebno je im je dati službenu dimenziju. Ma koliko navedeni nazivi zvučali arhaično, suvremenost pokazuje da se taj problem uglavnom brzo prevladava (Vrbas, Podgorica, Užice, Jagodina i dr.)

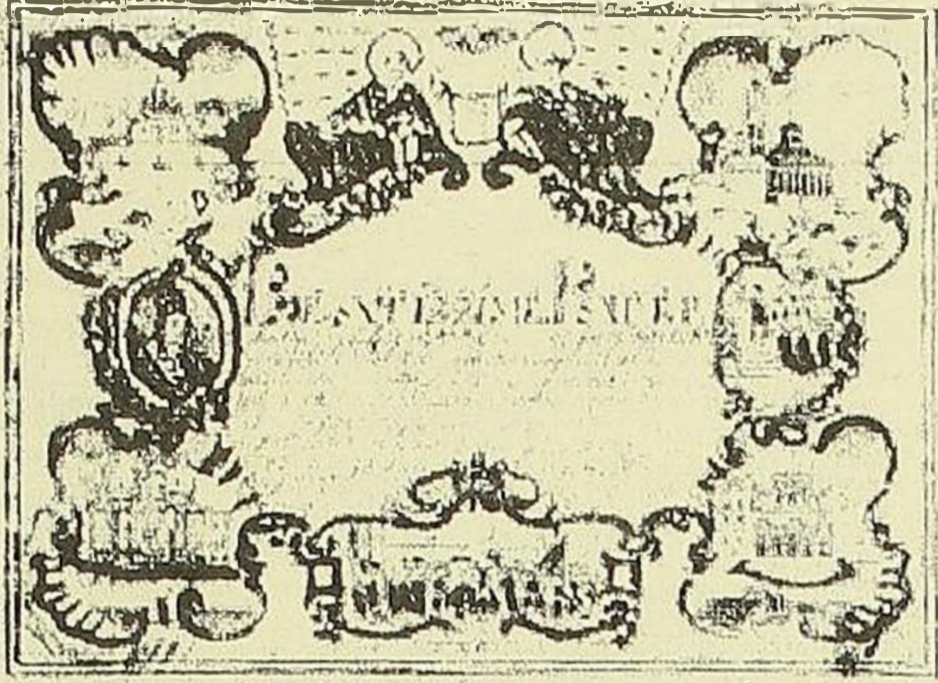
Budući je subotička općinska vlast od uspostavljanja višestrana načelno utemeljena na principu interkulturalizma, trebalo bi očekivati poduzimanje koraka da i hrvatski nazivi mjesta na teritoriju Subotice postanu službeni!

j.š.

Prošle subote u Đurđinu

Održan II. obiteljski skup Dulićevih

Obitelj Dulić jedna je od rijetkih bunjevačko-hrvatskih obitelji koja može biti ponosna na svoja okupljanja. Naime, u subotu, 23. kolovoza, u Đurđinu održan je njihov II. obiteljski skup (prvi je održan 15. listopada 1971.). Jedan od najvažnijih razloga sazivanja ovog skupa svakako je pronalazak papske bule darovane Dulićim sinovima davne 1773. u „večnom gradu“. Naime, te godine dvanaestorica Dulićevih „apostola“, točnije, što Dulićevih što njihovih „preteka“, u korizmeno vrijeme uputili su se na predug put: u Rim kod Klementa XIV. radi traženje potpunog oprosta grijeha kako svojih tako i pokoljenja iza njih. Papa im je tom prigodom izdao bulu kao svjedočanstvo za taj događaj, na čijoj sedesnoj margini nalaze imena svih dvanaest ljudi koji su pohodili Rim iste godine kada je građena i subotička katedrala.

Bula pape Klementa XIV. izdata Dulićevima

To nam bula svjedoči o tome tko smo, što smo i kako su vjeru imali naši preci kada su se uputili na tako dalek put. Isto tako, bula potvrđuje kako Dulićevi, i oni koji su bili s njima u tzbini, a također su išli u Rim, nisu bili siromašni. Valja još naglasiti da Dulićevi posjeduju dvije izrađene grene svojih preda. Prva je iz 1858., a druga iz 195., koje potvrđuju istovjetna imena s bule.

Zanimljiv je i pronalazak ove bule. Inicijator skupa, vlč. mg. Lazar Ivan Krmpotić, prilikom jednog posjeta svojoj tetki, na njenu zamolbu, oborio je u ostavi šunku, te je tom prilikom zapazio čunovati „poklopac“ na crnom pekmezu od šljivice. Naime, sirota starica, kako bi ga zaštitila, svoj je zoljeni pekmez prekrila bulom, s koje je pruhodno dobro ostrugala glineni žig kako joj se

„ne bi mrvio u pekmez“. Vidjevši o čemu je riječ vlč. Krmpotić ju je zamolio da taj dokument sklone i čuva, jer je neprocjenjive vrijednosti. Ona ga je poslušala, a nakon njezine smrti kćerka dotične starice darovala je bulu sadašnjem đurđinskom župniku. Stoga je, vrlo zahvalan na takvome daru, inicirao Dulićeve da upriliče svoj II. obiteljski skup ne bi li se ovaj značajni dokument predočio Dulićevima i svima ostalima na znanje. Prihvativši prijedlog, formiran je početkom godine Organizacijski odbor na čelu s Petrom Dulićem Barnom, koji je priredio skup.

U nazočnosti oko 300 Dulićana iz Subotice i okolice, zatim iz Sente, nekoliko gradova iz Srbije i iz inozemstva, skup je počeo u subotu, 23. kolovoza, u 10 sati obraćanjem predsjednika OO. Zatim je vlč. Krmpotić održao predavanje u kome je iznio sve u vezi sa skupom i pronadenom bulom, te ju je svačeno predao Dulićevima u vlasništvo sa stalnim mjestom prebivanja u Đurđinu, u župnom uredu. Iza toga je mladi subotički bogoslov

Miroslav Marcikić pročitao referat profesorice Terezije Patarčić o ondašnjim prilikama i situaciji u Bačkoj. U 13 sati održana je sveta misa zahvalnica za žive i mrtve članove obitelji Dulić, koju je predvodio msgr. Bela Stantić, generalni vikar subotičke biskupije, u koncelebraciji đurđinskog svećenika i patera Marijana Kovačevića, predstavnika franjevac, istih onih koji su bunjevačke Hrvate i doveli u ove krajeve. Nakon svete mise uslijedio je bogati ručak, a oko 18 sati je održano predavanje nasloveljeno „Dulićev doprinos kulturi“ – kratki podsjetnik o značajnim kulturnim i javnim djelatnicima Dulićevih. Nakon toga uslijedilo je veselje koje je trajalo do kasno u noć.

Marinko Stantić

Održan prijam za ovogodišnje diplomirane studente

DVANAEST MLADIH NADA

U zajedničkoj organizaciji četiriju hrvatskih ustanova iz Subotice: Hrvatskoga kulturnog centra „Bunjevačko kolo“, Instituta „Ivan Antunović“, Bunjevačke matice, te subotičke podružnice Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini, u utorak je, 19. kolovoza, u prostorijama „Bunjevačkoga kola“ priređen prijam za dvanaest mladih pripadnika hrvatske zajednice koji su u proteklih godinu dana diplomirali na visokoškolskim ustanovama u Zagrebu, Beogradu, Novom Sadu i Subotici. Njima su se prigodnim riječima obratili Lazo Vojnić Hajduk i Bela Ivković u ime HKC „Bunjevačko kolo“, te vlč. Andrija Kopilović u ime Instituta „Ivan Antunović“, a uručeni su im tom prilikom i vrijedni darovi. U njihovo ime organizatorima se zahvalila Svjetlana Kopunović. Osim diplomanata, prijama su nazočili i njihovi roditelji, te mladi kolege.

Nakon prošlogodišnjega iskustva, čini se da ideja o ovakvu okupljanju zadobiva i veću potporu i ljepšu formu, te sve govori kako će prijami s ovakvim povodom postati tradicionalnima i priređivati se krajem svake akademske godine.

(p. v.)

Vojvođani u Taizéu

Biti u Taizéu – biti u svijetu

Biti u Taizéu znači biti u svijetu, jer je cijeli svijet u tom malom burgundskom naselju na jugu Francuske. Jednostavnost, skromnost, mir i zajedništvo su obilježja ovog hodočašća, a ujedno i mladih koji u njemu sudjeluju. U ovom mjestu ne postoje granice niti razlike; ovdje su svi jednaki i svi govore istim jezikom – mladalačkim duhom. Škand i ljubav koji vladaju učinili su da se različite religije postovjete, da se crnac i bijelac vole a tamburica i afrički bubanj skupa tvore pjesmu.

Svjedoci ove atmosfere bili su i nekoliko stotina mladih Vojvođana, koji su u nekoliko skupina u srpnju i kolovozu boravili u Taizéu po tjedan dana. Doček je priređivao brat Richard, s mištvom radosnih lica. Nakon odabira skupina u kojima mladi žele sudjelovati u ovome kampu, oglasilo bi se zvono koje je pozivalo pristigle hodočasnike na zajedničku molitvu. Brat Richard, koji se u misnu zalagao mladima pokazati značaj „susreta s drugim čovjekom u Bistu“, osobito je pozivao na druženje mlade vjernike iz Bosne i Hercegovine, Makedonije, Hrvatske i Vojvodine. Njihovo druženje, koje je protjecalo u razgovoru i pjesmi, pokazalo je mladalačku spremnost u premošćivanju svih barijera i razlika postavljenih tijekom proteklih godina. Tako su ponijeli znak da su svi djeca Božja...

Prijam, koji je bio organiziran za jednu skupinu iz Vojvodine, a koja je boravila u Taizéu početkom kolovoza, započeo je pjesmom „Ako želiš sretan bit“ uz zvuke tamburice Ane Danić, dok su mladi predstavili mjesta i župe iz kojih dolaze. Tom je prigodom brat Richard izrazio radost što su Vojvođani u tolikom broju pristigli i nadu da se do godine ovaj broj povećati.

Braća, prije no što stupe u zajednicu, borave kod nas 4-5

godina, nakon čega se obvezuju za cijeli život da slijede Krista. Braća u zajednici su iz različitih krajeva svijeta i s različitim stupnjem obrazovanja. Svatko od nas ima svoje zaduženje i obveze u zajednici. Mi ne predstavljamo red (kao franjevci, jezuiti...), mi smo zajednica za koju je važno da žive zajedničko evanđelje. Naš cilj nije ujedinjenje kršćana, niti imamo takve planove. To samo Bog može imati. Jer, Isus nije došao za nekoliko ljudi, nego za cijeli svijet – objasnio je Richard osnovnu svrhu ovog svojevrsnog kršćanskoga pokreta.

U subotu, 9. kolovoza, održana je zajednička molitva s bratom Rogerom na kojoj su mladi iz Bosne i Hercegovine postavili pitanje kako umjeti nakon tolikih ratnih strahota opraštati. Jer, kršćane Krist zove da opraštaju, ali se iz života vidi da to ne ide lako.

– Teško je opraštati. Opraštanje je evanđeoska stvar. Mnogo vremena i molitve je potrebno da bismo oprostili. Gledajući Krista na križu razmatramo riječi „Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine“. Vaše srce može biti ranjeno, iskušeno, ali ljubav koja prašta je poziv iz evanđelja koja srce oživljava – odgovorio je.

Svatko od sudionika ponio je u sebi to sjeme ljubavi. Taizé je idealno mjesto da to sjeme proklija. A ako ono uistinu nikne, čovjek je odgovoran da to sjeme njeguje i zalijeva, kako bi ono moglo rasti i dijeliti ljubav i drugim srcima...

Ladislav Suknović

Nenagoveštena ispovest u skraćenoj verziji na nagoveštena pitanja

Gospodine glavni uredniče,

u nekom preliminarnom razgovoru nagovestili ste moguća Vaša pitanja o kojima biste želeli porazgovoriti sa mnom. Pomenimo samo neka:

– groblja, centralno groblje, razvoj i širenje grada, opravdano na istok prema Paliću, a ne na sever i zapad prema Kelebiji i Malom Bajmoku;

– centar grada, pešačka zona, saobraćaj i zatvaranje Štrosmajerove ulice za saobraćaj;

– pozorište i njegova sudbina;

– radovi na restauraciji, revitalizaciji i rekonstrukciji danas tzv. stare Gradske kuće i njenih većnica;

– projekat enterijera velike sale HKC BUNJEVAČKO KOLO I NJENO OSMIŠLJAVANJE I OSLIKAVANJE;

– moji crteži, gradske minijature delimično prikazane na zidnom kalendaru 1994.

Pitanja su uistinu dobro osmišljena i sveobuhvatna, posebno ona koja se odnose na **GRAD, A UISTINU, GOTOVO I DA JE NEMOGUĆE POJEDINAČNO NA NJIH ODGOVARATI, JER SE NA SVAKO NADOVEZUJE niz narednih odgovora i na njih nova potpitanja.**

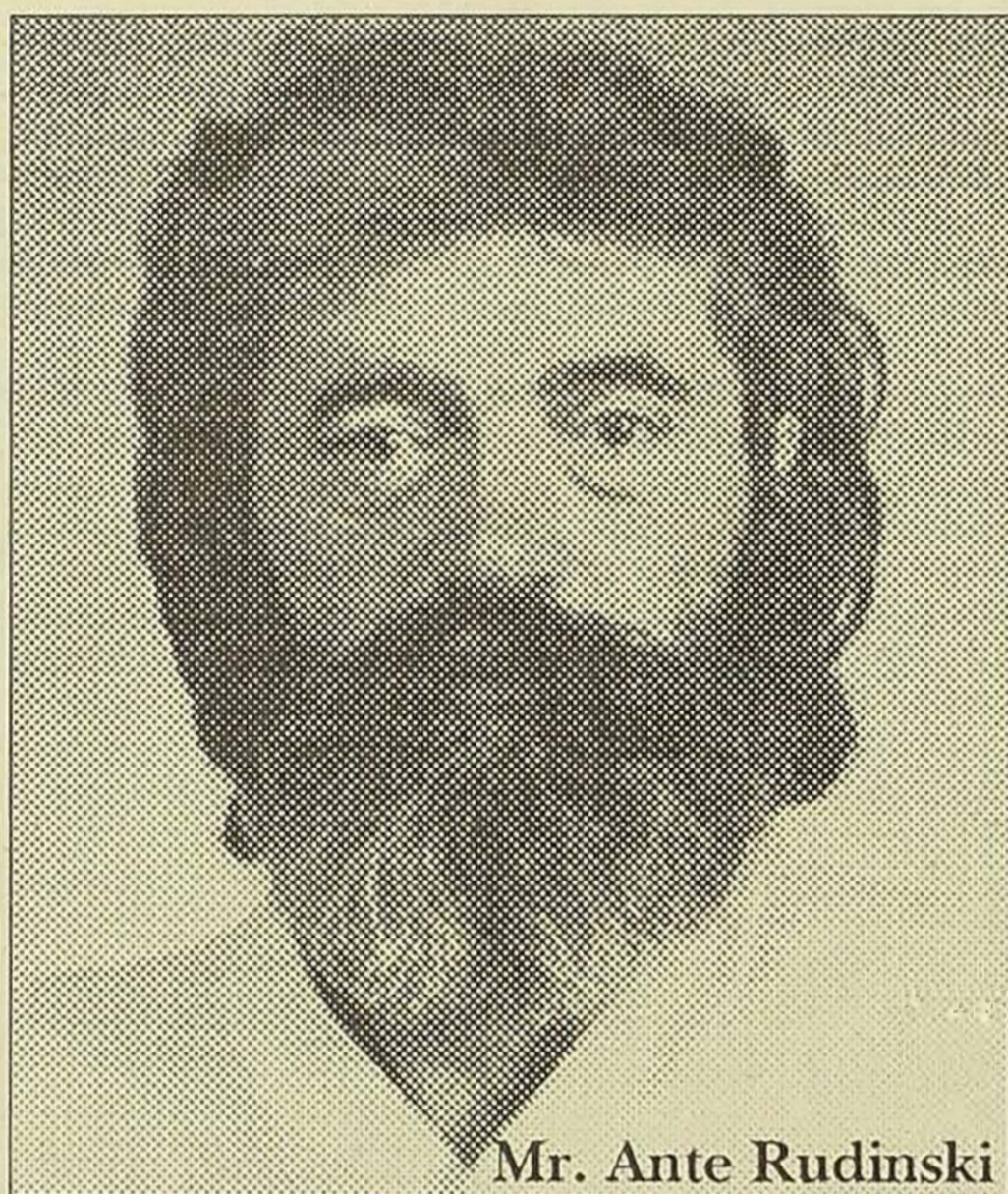
U toku proteklog vremena bavljenja, istraživanja i izučavanja prošlosti grada, razmišljanja o njegovom sadašnjem izgledu, preklapajući ta saznanja sa profesionalnim odnosom u gradogradnji kako na nivou grada, tako i na pojedinačnim objektima, njihovoj sanaciji i restauraciji ili pak na projektovanju novih, došao sam do izvesnih saznanja. S obzirom na uvek, Vaš unapred određen broj tzv. šljafni, pokušaću odgovore svesti na najmanju moguću meru, uskraćujući time svesno Vašim čitaocima činjenice koje nisu toliko bitne, ali za razumevanje procesa grada i njegove izgradnje u vremenu i prostoru, ne i nezanimljive. Podimo redom.

Groblje i grad

U proteklim vekovima grad se postupno širio i groblja su se većito uvek u prošlosti i sadašnjosti izmeštala van grada (zasigurno će tako biti i u budućnosti). Granice širenja grada postavili su u protekla dva veka dva genijalna planera i gradograditelja – to su **Karl Leopold Kovač i Baltazar Dulić**. Prvi 1778. kada je definisao teritoriju grada i unutar nje označenim kvadratom budući centar grada koji mi danas doživljavamo kao grad.

Za sve je to bilo potrebno dva veka. Od tada, pa sve do 1954. kada je, mogu reći, po-

tonji Dulić Baltazar uradio prvi posleratni generalni urbanistički plan grada koji je u potpunosti zadržao iste granice rasprostiranja grada. Da se kojom srećom ovaj drugi plan ostvario, danas bismo uistinu imali pravi grad sa prosečnom spratnošću unutar vekovno zatvorenih granica sa objektima prosečne spratnosti – tri sprata sa potkrovljima u funkciji. Sticajem nepovoljnih okolnosti koje su pratile period u poslednjih pet decenija, umesto zamene zastarelog i dotrajalog građevinskog fonda na periferiji rasprostiranja grada i njegovom neposrednom okruženju (vinogradi i voćnjaci severno, pa i plodna crnica u Zapadnim ugarnicama – Mali Bajmok), GRAD se raspuzao kao „pogača zakuvana od lošeg tista ili domačice“, te tako

Mr. Ante Rudinski

zabeležio jednu, za planersku budućnost tampon zonu između centra grada kao njegovog identiteta i njegove plansko neplanski nove izgradnje. U ovoj zoni nalaze se svi objekti, mahom stariji od sto godina neovisno od niza pretrpljenih adaptacija. Zasiurno, problem rušenja istih i izgradnje novih objekata primerenih gradskom načinu življenja ostaje za naredni milenijum. Ujedno, ovo je delimično i odgovor na pitanje sudbine groblja koja su ostala unutar ovog širokog i horizontalnog grada, a novo **CENTRALNO GROBLJE**, planirano je 1985. zapadno od grada. Pored sve potrebne dokumentacije njegovoj realizaciji se još uvek nije pristupilo. Mogući odgovor, zašto se grad logično nije širio prema istoku, tj. prema Paliću, kao što je onomad početkom veka započeo širenje u „Kertvaroš“, valja potražiti u promenama društveno ekonomskih i socijalnih problema manifestovanih u tzv. divljoj izgradnji, kao posledica migracije stanovništva opštine.

Centar grada

Onomad zacrtani kvadrat K. L. Kovača iz 1778. označio je njegovo prostorno rasprostiranje unutar čitavog grada. Bilo je potreb-

no puna dva veka da se to samo delimično realizuje. Bitno je istaći da ovaj prostor da gradski lik Subotici. Ali, možda je važnije pomenuti da je gotovo identičan prostoru stavljen pod zaštitu kao istorijsko gradsko jezgro. Unutar njega izvršena je valorizacija i kategorizacija prostora i objekata po svom značaju za kontinuitet procesa gradogradnje. S tim u vezi, od posebnog značaja bilo je potrebno pravilno definisati optimalnu logičnu pešačku zonu primerenu gradu njegovim građanima. Nakon dugih i uvek nedorečenih analiza ona je uslovnim definisana i kao takva prva urbanističko-prostorna gradska celina jedinstvena po svojim urbanološkim i estetsko-graditeljskim vrednostima južne Evrope. Ujedno, to je i deo odgovora na zatvaranje Štrosmajerove ulice ali i nagoveštaj – plansko zatvaranje za kolski saobraćaj ulice Dimitrij Tucovića (zване „Borova ulica“), koja je na kraju XX veka zamenila u svom trgovačkom i komunikacijskom toku ulicu 10. oktobra tzv. Rudić ulicu. Moguće je da ova planerska teza o zatvaranju još jedne ulice za kolski saobraćaj deluje iznenađujuće, ali nakon iznenađenja valja promisliti da ta ista ulica buduća pešačka, tangira samo istorijsko jezgro grada i da je bez svake sumnje glavna spona pešačkih komunikacija čitavo jednog novog dela naselja sa preko deset hiljada stanovnika koji njome prohode od Dudove šume do Gradske kuće svakodneвно bar dva puta na dan. Onomad, pre deceniju i nešto više, isto su se tako građani čudili zatvaranju Korzoa, sadnjom lipa pored sredine ulice (jer gde je viđen drvored koji nije sa dve strane ulice), kao i recim Engelsove ulice, a da ne kažemo Trga slobode, gde je danas fontana, a u ono doba bila autobuska stanica međumesnog saobraćaja. Srećom, te ružne slike izbrisane su iz vizuelnih memorija putnika namernika; ostale su samo zabeležene na fotografijama i našim slučajnim sećanjima.

Pozorište i njegova sudbina

Začudo, baš na istom tom trgu onomad neke bliske ili daleke godine 1854., dame krinolinama i gospoda u blistavim čizmama izlazili su iz kočija ili fijakera, shodno svom građanskom statusu, a zimi i iz sanki sa porcima iz vrućih opaklija na prašnjavim blatnjavim ili smrznute staze koje su vodile ka daščanim trotoarima hotela i pozorišta sale. U to doba nije bilo u gradu ovdašnje ni gasne rasvete, a kamoli električne. Ovaj objekat je drugi po starosti izgrađen na prostorima južne Panonije i Balkana. Sticajem raznoraznih događanja od tada do danas sretnih ili nesretnih intervencija na ovom objektu, svedoci smo njegove oronulosti mada i dalje njegovih šest pročelnih klasičističkih stubova simbolizuju ovaj GRAD, moguće ako ne i više nego sadašnji toranj Gradske kuće, mada su oni onomad svojom kolosalnim dimenzijama nadvisivali

Istorija crkve (VI)

Reformacija, racionalizam, revolucija

Deo III – NOVI POKRETI

(1500 – 1800)

O krštenju, u Zürichu

Lutheranski su spiritualci prvu ozbiljnu raspravu s Zwinglijem imali u vezi s krštenjem dece. Novi Zavet, naime, zbilja nigde posebno, ni decidirano, ne kaže da decu – treba krstiti. S druge strane, u njemu se na mnogo mesta podvlači da je krštenje pečat vere onima koji – već veruju. Stoga je sasvim logično da se valja krstiti kada je čovek već svestan želje da tim činom bude „pečatiran“, dakle kad već veruje – novorođenčad to nikako ne mogu. Insistiralo se – ne na nevidljivoj Crkvi, kao Luther, već onoj koja bi nastala ponovnim usvajanjem novozavetnog oblika Crkve u 16. veku.

Zwingli je odgovorio kako za hrišćane krštenje ima isti znak kao obred obrezivanja kod Jevreja, iako je različito od obrezivanja. Ono je, naime, „nerukotvoreno“ (Kol 2, 11). Krštenje je znak pripadnosti Savezu, i, kao u Starom zavetu, Savez se širi kako na vernike, tako i na njihovu decu.

No, ma kako Zwinglijevi kontraargumenti (ako su to uopšte argumenti) bili slabašni, ili ma kako „buntovnički“ argumenti behu valjani i potkovani (potpuno u izvornom novozavetnom duhu), i Zwingli, i ciriški spiritualisti, nezavisni teozofi, i sveštenici, jasno su videli ovozemaljsku bit problema, i dokle njihove rasprave mogu dovesti: ako bi se samo odrasli krstili, tada bi se Crkva zbilja mogla sastojati samo od pravih vernika. U tom joj slučaju ne bi pripadali svi građani određene oblasti, grada, države. Ona bi tada zbilja i realno bila „slobodna“, jer bi bila izdržavana od svojih članova i ne bi bila neposredno odgovorna vlastima.

Godine 1525. je ciriško veće organizovalo raspravu između Zwinglija, Conrada Grebela, Felixa Manza i Balthazara Hubmeiera. Nakon svega, veće je objavilo pobjedu Zwinglija i odredilo da se sva novorođenčad u kantonu donose na krštenje. Tri dana kasnije su „pobunjenici“ van Zürichu održali zbor, najpre krstivši Grebela, a potom je on krstio druge. Od toga su događaja „postali“ svi pripadnici vere, tzv. (sekta) „anabaptisti“, što znači „iznova kršteni“, jer su, dakako svi već jednom pri rođenju bili kršteni.

Ovaj je čin užasnio Evropu, kako katolike, tako i reformisane. Reakcija službene Crkve bile su munjevite: Grebel je umro u zatvoru, Manza su (jer je toliko voleo vodu u zreloj dobi) – udavili, a Hübmeier je spaljen na lomači.

Verski mir u Augsburgu je priznao veru luteranima, a mir u Westfalu – reformistima, dok anabaptisti nisu imali nikakav pravni položaj sve do 19. veka. Ipak su sve pretrpeli i čitali. U mučeništvu su likovali i o tome objavili knjigu „Ogledalo Mučenika“. Ono što je Luther svojevrmeno naveo kao jednu od najbitnijih osobnosti prave Crkve, oni su oduvek i odista mogli primeniti na sebe – „Sveto trpljenje pod Svetim krstom.“

Anabaptiste su, ipak, u nekim periodima, tretirali vrlo tolerantno u nekim zemljama: delovima južne Nemačke, u istočnoj Evropi, a naročito u Holandiji. Kasnije su pozvani u Poljsku i Rusiju da postanu zemljoradnici, a u 19. i 20. veku većina ih se iselila u Severnu Ameriku (Kanada i SAD), gde su, uz baptiste najveća hrišćanska verska grupa iza „oficijelnih“ protestanata: evangelista i reformata.

(nastaviće se)

Priredio, obradio i s nemačkog preveo:

Robert G. Tilly

sao trščane krovove moguće i šindrom parivene od tornja ondašnje Gradske kuće koja je porušena i ustupila na istom mestu prostor ovoj sadašnjoj, porušivši uspi i zgradu bivše gimnazije. „Danas“ (to danas slušam unazad dvadeset godina), a šta ćemo sutra sa zgradom Pozorišta? U jednom nekonvencionalnom razgovoru sa Vana, gospodine uredniče, a prema glavnoj stranici jednog od poslednjih broja časopisa „Rukovet“, komentarišući sorsko delo pregaoca pozorišne umetnosti, zaključio sam – E, najbolje ga srušiti. Ipak, to nije moguće! LISITI GRAD svog bola i njegovih muza umetnosti, te i teške dvorane koja od doba njegove izgradnje nedostaje gradu, nemamo prava da u njoj prohodimo GRADOM. Uzgred, ne ostane zabeleženo, a vezano je za tu baklju dvoranu, da je BRANISLAV NUŠIĆ onomad dvadeset i neke u svojoj ministri, danas bi se reklo kulture, prionovisao ovu salu u pozorišnu dvoranu – i valjda se i današnja Nušićeva ulica po tome i zove. Uvaženi komediograf Nušić mogao da bi nam odistinski dao i uputan sastav kako pristupiti obnovi kazališta, teatra, pozorišta, népsinháza i narodnog pozorišta. Jedino je sigurno da nam taj graditeljski zahvat, hteli mi to ili ne, predstoji: a je sramota za GRAD, gradsku upravu i se potencijalne bivše i sadašnje aktere da najstarije pozorište JEDINO NIJE OBNOVljENO, za razliku od svih ostalih na prihodno definisanim geografskim dunama i širinama.

Duboko sam uveren da će ipak GRAD smoći snage danas za sutra, ka i onomad u doba izgradnje, da ga obnovi i vrati mu stari sjaj uz neminovna graditeljska prilagođavanja sa remenoj scenskoj tehnici što podržmeva rekonstrukciju binskog prostora koja će imati opravdano za poedicu i promenu sada poznatog krvišta iznad postojeće bine. Sve je ov sasvim prihvatljivo, imajući u vidu za te ve vremena i napretka pozorišne umetnosti. Ne zaboravimo u očekivanjima iznenađenjima, kada se ovo realizuje, da su lože u doba izgradnje pozorišta osvetljavale sveće, a danas reflektori sa kompjuterskim komandama iz kabine tehnike.

Gradska kuća

Gradska kuća i njene većnice, Velika, Zelena i Plava, u osnovi su najrepresantativniji deo ovog izuzetnog i grandioznog objekta koji bez svake sumnje, s obzirom na oba svoje izgradnje i sa svim svojim stilskim obeležjima, karakteriše izuzetno naprednu graditeljsku epohu ovog veka na njegovom samom početku u stilu tzv. maerske secesije. Sticajem okolnosti kao arhitekta, ovom prilikom konzervator i restaurator godine 1991., našao sam se pre teškim zadatkom i velikim stručnim izazovom da Veliku većnicu i svečani foaj je izred nje vratim u izvorno stanje iz doba 1912., kada je i završena. Mislim da sam u tome u celosti i uspeo. Mobilijar ili enterijer danas zvane Plave većnice, zahvaljujući tom stečenom iskustvu, pokušao sam kako oblikovati da deluje blisko stilu samog spomenika kulture od izuzetnog značaja, a da ovom novom intervencijom u

njegovom unutrašnjem prostoru ne narušim stilsko jedinstvo i da je ono jasno prepoznatljivo kao novi elemenat u prostoru u odnosu prema postojećem mobilijaru i dekoraciji.

Sala HKC - bunjevačko kolo

I pored svih odbijanja da se prihvatim projektovanja enterijera u funkcionalnom i estetskom smislu, uključujući i dizajn rasvete, na kraju sam se, posle višemesečnog nastojanja uprave „Bunjevačkog kola“, prihvatio tog izazova. Osnovna naša konfliktna situacija bila je vrlo jednostavna, a zapravo vrlo složena. Tražilo se od mene, kao potencijalnog projektanta, da isprojektujem salu koja će zadovoljiti sve funkcije. Koje? Polivalentne – pozorište sa binom ispred nje proscenilnom, tako da se mogu izvoditi sve moguće manifestacije vezane za binski prostor: folklor, gluma, hor, muziciranje, solistički koncerti itd. Pored toga, traženo je da se u njoj mogu održavati i ostale manifestacije: skupovi, promocije, balovi i prela, svadbe i ostalo. To je programski zadatak koji je oprečan sam po sebi u svim tim raznorodnim funkcijama. Dijalog se završio pre prihvatanja pristupa mojem projektu: „To je nemoguće, sve to u jednoj sali koja je prije tog onomad bila industrijska hala. Vi tražite od mene, gospodo, da vam našminkam staru damu!“ Na kraju, posle osam meseci, ipak su oni bili u pravu. Sada i sam vidim da je u ovom našem esnafskom zanatu moguće i nemoguće. Zahvaljujem se ovom prilikom upravi HKC „Bunjevačkog kola“ koja mi je dala određene ruke u mojim maštanjima i razmišljanjima, te njihovom poverenju. Jedan od zasigurno najtežih stvaralačkih momenata bio mi je KAKO NAPRAVITI POZORIŠNU SALU I KAKO SLIKANOM DEKORACIJOM DOČARATI PODNEBLJE, ZLATAN VEZ (ČITAJ: ŽITO I KLASJE) I OSTALE SEGMENTE FOLKLORA. Da bi bila pozorišna, morala je dobiti dva nova opravdana funkcionalna elementa – to je prostor orkestre ispred zavese za muziku i balkon sa normalnom centralnom balkonskom ložom. To je prihvaćeno i tako je izvedeno. Po pitanju prepoznatljivosti autentičnog lokalnog kolorita i folklornih ili narodnih motiva Bunjevaca inspiraciju sam potražio u ŠLINGERAJU I ZLATANOM VEZU NA MARAMAMA. U tom lutanju pomoglo mi je iskustvo na restauraciji Velike većnice. Tako jednostavno, u njoj je sva slikana dekoracija vezana za folklorne motive, pa zašto onda i u ovom slučaju ne bi bila slikana dekoracija vezana po istom osnovu za folklorne motive? Koliko sam u tome uspeo, koliko nisam, o tome ipak ne mogu ja suditi.

Crteži i kaligrafisanja

Crtam zato što volim da crtam, jer mi je to Bogom dano, a kad crtam onda se najlepše odmaram. Nažalost, retki su ti trenuci, ali uvek čeknem za njima... Kaligrafisem-krasnopišem kad me prijatelji zamole da im to učinim.

Mr Ante Rudinski
Vojislav Sekelj

Samoća

Sve si u sebi, more, a ipak
Kako si bez sebe, kako samo,
Kako daleko, uvijek, od sebe

sama!

Otvoreno u tisuć rana, svakog
trena,

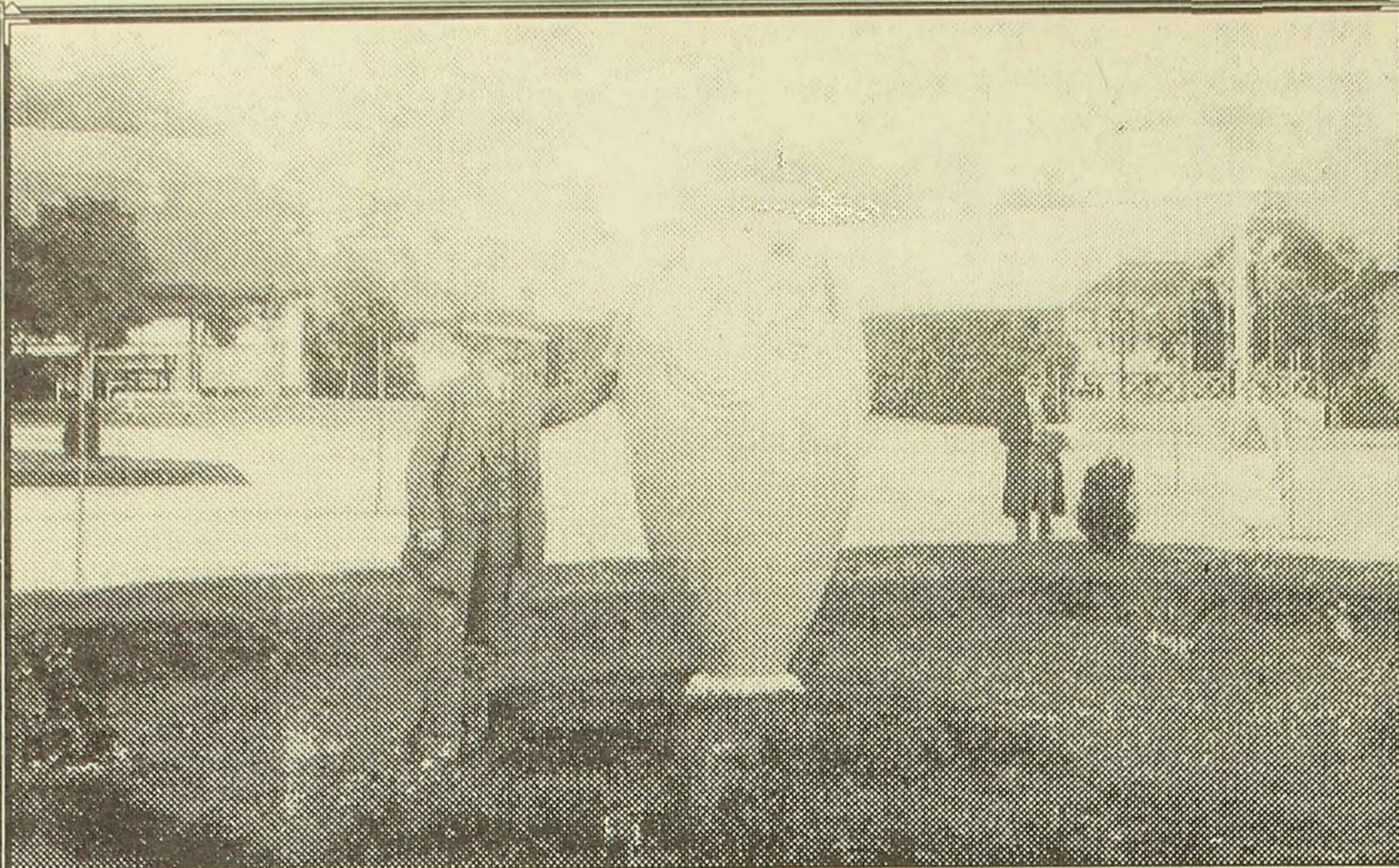
Kao moje čelo,
Tvoji talasi othode, kao moje
misli,

I dohode, othode i dohode,
Ljubeći se, rastajući,
U vječnom upoznavanju,
More, i nepoznavanju.

Postojiš, a da ne znaš,
Srce ti kuca, a da ne zna...

Beskrajna samoća, more samo!

Juan Ramón Jiménez

Dve plave vaze na Paliću

Posle mnogobrojnih narudžina iz Subotice (Gradska kuća, objekti na Paliću) za izradu keramičkih ukrasa iz pečujске fabrike „Zsólnay“, u fabrici su se odlučili da gradu poklone dve plave vaze, visoke 183 cm. Sin osnivača fabrike Vilmoša Žolnaija (Zsólnay Vilmos), Miklós, koji je po smrti oca preuzeo rukovođenje fabrikom, našao je za shodno da lično uruči poklon gradu. Na fotografiji, nastaloj verovatno 1912., vidimo ga ponosno oslonjenog na vazu ispred Velike terase, na kojoj radovi još nisu okončani, o čemu svedoči gomila dasaka pored građevine. Ova originalna fotografija čuva se u subotičkom Gradskom muzeju (inv. br. I-2658).

Krležijana

Muze

U okviru kazneno popravnih, naučnih ili nazovikršćanskih pogleda na ovaj svijet, gdje se već vijekovima filozofira na bizaran način, u odsjaju lomače, Muze, dakako, šute. U amtosferi bijede i patnje, u sjeni mučila i noćnih hapšenja, Muzama, naravno, srce bije u grlu i steže im se dijafragma, i one u gunguli ratova i nasilja padaju kao lastavice u mećavama. Muze umiru gladajući, ratujući i robujući hiljadugodišnjim carstvima, koja su čovjeka obezglavila na stepen nijemog govoda, te, strahujući pred sjenkama i šušnjem bilo kakvim, strepi pred sablastima vrhunaravnim i pedepsama ovozemaljskim, u jednu riječ: Muze među ljudima, koji mašu repom kao psi, šute.

Miroslav Krleža, 1945.

Obiteljski kutak

Kosa ispada?

Prije ili kasnije, ispadanjem kose ugroženi smo svi, i muškarci i žene.

Ipak, zadržati što je više moguće duže cjelovitost vlasišta prijeko je potrebno za psihološku stabilnost. Oduvijek je, naime, gubiti kosu, čak i malo značilo gubiti mnogo, gubiti povjerenje u sebe i svoju privlačnost.

Kada ste primijetili da vam je počela ispadati kosa? Uzimate li kakve lijekove? I najvažnije pitanje: da li će ponovo izrasti? Većina se ljudi zabrine kada im počne ispadati mnogo kose. Kada kosa prestane ispadati, misle da je ponovo sve u redu. Međutim, tek je tada potreban oprez. Ako raste obilna i jaka, sve je u redu. U suprotnom treba poduzeti određene mere.

Za normalan životni ciklus kose potrebni su određeni uvjeti. Da bi se vlas uhvatila u korijenu, rasla, živjela i obnavljala se, koren mora biti opskrbljen krvnim žilicama koje ga hrane.

RAZLOZI zbog kojih kosa ispada uistinu su brojni i raznoliki.

- nakon trudnoće
- tijekom menopauze
- poremećaji štitnjače
- nakon stresnih situacija
- problemi sa zubima
- poslije kemoterapije

Mila

Srušiti javni „halo“

Prvi put u nastupu rušilačkog nagona želim biti realan i srušiti nemoguće. I to, uspješno srušiti. Ovoga puta sam se svrstao i opredijelio da srušim sve javne telefonske govornice u našem nam gradu. Lokalnoj samoupravi usprkos, pa neka vide kako je to kada u povijesti ostanu bez javnog „halo“.

Inače, u našoj varoši Subotici, koja s pravom hoće status grada, na užuj i široj teritoriji općine ne postoji ni jedna javna telefonska govornica. Zašto onda ne i nju srušiti. Ni jedne jedine govornice! I brojevima 0!! Rečeno, srušeno. Na redu je pošta.

Etno park

vrime „Dužijance“, žetveni svečanosti Bunjevaca, svake godine se u parku ispred varoške kuće priređuje izložba etno park – skup stari poljoprivredni mašina. Organizacioni odbor Dužijance znatizeljnjima pokazuje opremu kojom se proizvodilo žito, od najstarijeg načina do današnjeg. Ova izložba je privukla gledače: one da se podsjetim čim su oni i njevi preci radili, druge da s čuđenjem i divljenjem gledaju preteče današnji poljoprivredni mašina.

Najstarije čovikovo pomagalo u obradi zemlje, koje ga je odminilo u tom teškom radu, bio je plug. Ode pokazan je procinjen na najmanje 150 godina: ručne je izrade napravio ga je kovač, s drvenim gredeljom (1.), a u točkovima kolečke (2.) su špice preko naplotaka (4.). Taki plug je vuko jedan par, a kad je tribalo i dva para volova, jarmom i ojem (5.). Od fabrički napravljeni zaprežni plugova na našim njivama skoro svi bili marke „Divlje svinče“ (6.): jednobrazdni, dvogeri (7.) i trogeri (8.). Troger i troger je bio za oranje i ugarenje strnjike.

Pridsitvenu obradu oranja pod žito radili su drljanjem, ode pokazano paračom. ručno razbijanje pokorice u mladom žitu uradili su izloženom klinastom drljačom (9.). Najstariji način sijanja žita je omaškom (10.), a sitva je unapriđena zaprežnom mašinom za žito. Izložena je sijačica Sachs (iz Nimačke) od 13 redi, koju su mogla vući dva slabija konja. Od ranijeg gazde smo doznali da je ova mašina njevoj obitelji korištena još krajom prošlog vika u nadvinskom ataru (11.).

Gledači su najviše zagledali dvi mašine, koje su risare odminile u najtežem poslu u košenju žita. Zaprežna kosačica odlagačica, izmišljena je u Americi u prvoj polovici XIX. vika, a u našem ataru taki mašina je bilo sredinim druge polovice XIX. vika. Ode je pokazana američka IHC MC Cormick, a vukla su je dva jel tri slabija konja.

Dva mašina je uradila najteži risarski poso, pokosila je žito i odložila u snopove. Prvi su snopove svezli, sneli u stave (12.) i sadili u krstine (13.). Ljudi su šnjotali dok nisu skontali (15.) kako da ovu mašinu usavrše u samovezačicu, da odjedared pokosi žito i da ga sveže u snop. To su dvi složene radnje, pa su to rišili u dva sklopa: košeno žito s astala pokretnim ponjavama prinesu do vezača, koji će svest u snop. Ovako je poso risarima olakšan, jel su tribali skupit snopove i sadit i u krstine. Samovezačica je češka Knotek, radnog zavata 5 stopa (16.), a ova je kupljena u nadvinskom ataru je počela radit prija I. svickog rata.

Pokazane mašine za košenje su bile skupe i nji su imale samo veće gazde, a ostali ljudi je i dalje ris radila ručno, sve dok kombaji (17.) nisu sasvim potisli risaru (18.) iz guvna (19.).

Uz tehnički razloga na ovoj izložbi nisu pokazane dvi mašine iz lanca mehanizacije: s početka trideseti godina poludizel traktor HSCS R 30-35, na gvozdenim točkovima s kandžama, a kasla (20.) je jedna od stariji, s radom (21.) – brez motora za slamu. Ove mašine su radile na ovogodišnjem „Takmičenju risara“ u ataru, di su oduševile oko 2.000 gledača.

Ode naglašavam da su ove mašine spašene sudbine da svrše u straom gvožđu. Proljene su zafaljujući ljudima koji vole i rade na očuvanju starine. Međutim, žalostno je da se u našoj široj javnosti o radu ovi mašina nije divanilo i pisalo ko o etno drugim manje značajanim priredbama pokazivanja kadgodašnjeg načina rada u poljoprivredi.

Organizacija pofalit Organizacijski odbor „Dužijance“ što se paštri da nam sačuva odabir ove mašine i način pokazivanja starinskog načina risa.

Manje poznate riči:

- gredelja – na plugu uzdužni nosač ertala i daske;
- kolečka – kolica za vuču zaprežnog pluga;
- točka – žbica na točku;
- naplotak – spaja špice točka na spoljnjem obodu;
- ojem – drvo sa komadom lanca od jarma do radnog tila koje vuku volovi;
- „Divlje svinče“ – najpoznatija marka zaprežni plugova, „Eberhardt“ (Nimačka);
- dvogeri – zaprežni dvobrazdni plug;
- troger – zaprežni trobrazdni plug;
- astala – lančana brana;
- omaška – sijanje žita rukom;
- Nadvin (Nadfin) – Žednik;
- stava – u dva reda uzdužno složeni snopovi, vlatom napolje, izmed koji se diju krstine;
- krstine – 18 složeni risarski snopova: donji je kurjak, 4 x 4 snopa unakrsno, a gornji je kosačica;
- Mašinski snopovi (kosačice i samovezačice) su sadiveni po 22 u jedne krstine;
- šnjota – razmišljat, smišljat;
- šnjota – smislit;
- stava – mira za dužinu; bečka stopa – 0,316 m;
- kombaj – kombajn;
- mašina – vršača garnitura: pogonska mašina (kazan, traktor) s kaslom;
- gvožđe – misto di se odlažu kanasti ratarski proizvodi: slama, kuružna, pliva...;
- kasla – dreš, vršalica;
- stava – drvena prigrađa ispod kasle, ne da da se miša krupna pliva i slama

Alojzije Stantić

Numizmatika

PREDMETI OD ZLATNA
/FELIKS SIGOVÍ/

Nakit sa manje zlata

Odlučili ste iznenaditi dragu vam osobu lijepim darom, recimo nekim predmetom od zlata, pa krenete put k zlataru. Stoga, nije na odmet znati da je po važećim propisima zlatarima omogućeno proizvoditi nakit s manje čistog zlata. Sjetnici bi rekli da ni zlato više nije što je nekoć bilo, ali ni mjere za finoću više nisu kao nekoć: umjesto karatima čistoća zlata izražava se u promilima. Zlatan nakit može se praviti i od osmokratnog i desetokratnog zlata (peti i šesti stupanj finoće).

Na zlatnom nakitu stupanj finoće označava se promilima, a ne kao nekada karatima. Prvi stupanj obilježava 950 promila zlata što je približno 23 karata, drugi 840 promila – 20 karata, treći 750 promila ili 18 karata, četvrti 585 promila – kao 14 karata, peti 417 promila ili 10 karata i šesti 333 promila ili 8 karata.

Majstori – zlatari se najčešće ogrešuju o zakon time što ne označavaju stupanj finoće na nakitu koji prave. Inače, po propisu nijedan predmet od dragocjenih metala ne smije se prodavati prije nego što u Zavodu za dragocene metale na njega stave „državni žig“. Time se potvrđuje da je zlato čisto onoliko koliko zlatar garantira.

Tko kupuje zlatan nakit, trebao bi i ovo znati: ispravnost predmeta od zlata garantiraju tri oznake. Jedna predstavlja naziv proizvođača, druga izražava stupanj finoće zlata (čistoću), a treći je državni žig, dokaz da je nakit provjeren u Zavodu. Među puno proizvođača predmeta od dragocjenih materijala nađu se i takvi čije zlato ima lažni sjaj. Stoga je propisano da svaka prodavaonica koja prodaje nakit mora imati lupu kako bi kupci mogli provjeriti žigove. Kad je zlato u pitanju, ne smije biti podvala.

Ante Zomborčević

**ZANIMLJIVA
MATEMATIKA**

1. ŠOK JE 90 PATA VEĆI OD AMBALAŽE I
KOLIKO JE JEDAN DINAR,
KOLIKO JE DINA ŠOKA?

2. ZINKOVA BOKLA JE 42. AKO SE PRIVUČE
3 PATA ZINK ČE BITI 68. ODREDI TE BOKLJEVE.
KOLIKO IZ PROŠLOG BROJA:

1. U DRUGOJ 20 OKANA VIŠE.
2. 12 KM/H.

IMENIK ROCKA

The „Mamas and The Papas“ – najraspevanija muzička „porodica“ rocka, osnovana u San Franciscu 1965. u postavi: Denny Doherty (vokal), Mama Cass Elliot (vokal), Michele Gilliam (kasnije se udala za Johna Phillipsa, potom za glumca i režisera Denisa Hoppera, te je nosila i njihova prezimena, a oba su braka ukupno trajala 30 dana), i John Phillips (vokal, gitara). Njihova harmonična muzika, andeoski otepevanih vokalnih međuigri, bila je anticipacija „ludih šezdesetih“.

PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- IF YOU CAN BELIEVE YOUR EYES AND YOUR EARS (1966.)
- THE MAMAS AND THE PAPAS (1966.)
- HISTORIC PERFORMANCES AT THE MONTEREY POP FESTIVAL (koncertni, 1971.)

Manfred Mann – iskusni britanski lider sastava (najpre pop orijentisani hit-sastav „Manfred Mann“, potom jazz grupa „Manfred Mann's Chapter Three“, a onda „Manfred Mann's Earth Band“, najdugovečniji i najprogresivniji), pijanista i orguljaš, rođen je kao Mike Lubowitz, 23. oktobra 1940. u Južnoj Africi, u Johannesburgu. Ovaj vrsni muzičar, kompozitor i aranžer, jedan je od najistaknutijih ličnosti britanske muzičke scene već punih 35 godina.

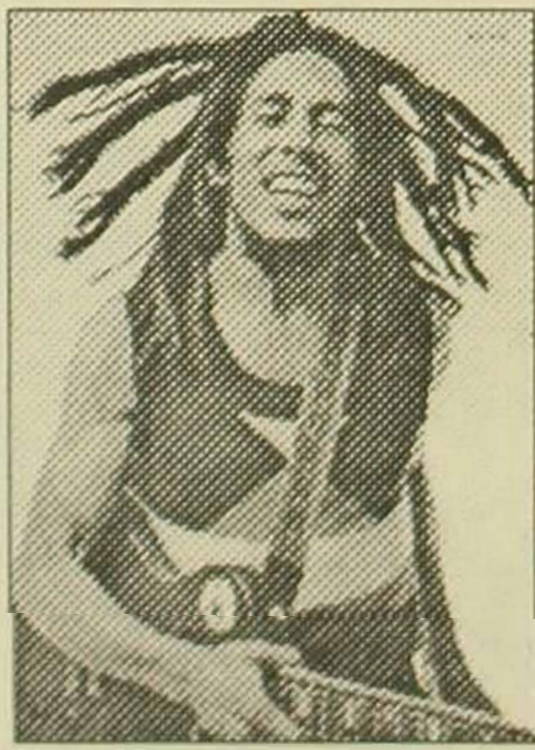
PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- Sa „Manfred Mann“:
- THE MANFRED MANN ALBUM (1964.)
- FIVE SIDES OF MANFRED MANN (1964.)
- MANN MADE (1965.)
- PRETTY FLAMINGO (1966.)
- MIGHTY QUINN
- sa „Chapter Three“:
- VOLUME ONE (1969.)
- VOLUME TWO (1970.)
- sa „Manfred Mann's Earth Band“:
- THE ROARING SOLENCES (1976.)
- SOMEWHERE IN AFRICA (1982.)
- BUDAPEST (koncertni, 1983.)
- CRIMINAL TANGO (1987.)

Bob Marley – jamajkanski „kralj“ reggae muzike (kombinacija „rhythm and blues“ i calypsa), i utemeljitelj „Wailersa“, u kom su sem njega svirali i pevali još dva giganta ove muzike Bunny Livingston (vokal, udaraljke), i (pokojni) Peter Tosh (vokal, gitara i klavijature). Marley je tokom vremena postao zvezda za sebe i neprikosnoveni simbol rastafarijanaca i njihove reggae muzike. Umro je od posledica atentata, 11. maja 1981. u 36. godini.

PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- CATCH A FIRE (1972.)
- BURNIN' (1973.)
- NATTY DREAD (1974.)
- LIVE (koncertni, 1975.)
- EXODUS (1977.)
- BABYLON BY BUS (dvostruki, koncertni, 1978.)
- UPRISTING (1980.)

Robert: Tilby

Filmoteka prati svežu filmsku produkciju, pokušava jući od velikog broja novih filmova čitaocima predstaviti one koji u vreme pisanja imaju značaja za široku publiku. U njoj su retko ili nikada predstavljani filmovi po ukusu autora teksta. Pomalo frustriran, on se ovog puta vezao za formalni izgovor i posvetio tekst, koji će biti objavljen u dva nastavka, filmu kojeg voli i uvek gleda sa uživanjem.

Kum: o stvaranju i trajanju (I)

Pre 25 godina, precizno 14. marta 1972. godine, premijerno je prikazan jedan od najboljih ikada snimljenih filmova, „Kum“ („The Godfather“ – Božji otac, kršteni svedok). Ova ocena je subjektivna, ali ne i neosnovana jer je na svim listama najboljih filmova (sastavljenim naročito tokom 1995. povodom veka filma) „Kum“ među prvih 20 (konkretno mesto je stvar ličnih afiniteta). Da ne bude zabune radi se o „Kumu I“, prvom delu potonjeg serijala od tri filma.

Uslovi

Manje-više o „Kumu“ se sve zna. Hit roman Marija Puza, scenario njegovog Fransisa Forda Kopole, režija Kopola, producent Albert Rudi, muzika Nino Rota, kamera Gordon Vilis, glavne uloge Marlon Brando, Al Paćino, Džejms Kan, Džejms Kiton i Robert Dival. Priča o angažovanju Branda prepričava se i danas. Producenti Albert Rudi i Kopola su ga hteli po svaku cenu, dok je studio „Paramount“ bežao od njega glavom bez obzira nudeći kao alternacije Edvarda G. Robinsona, Džordž C. Skota, čak i Lorenasa Olivijea. Brando je za ulogu Don Vito Korleonea bio premisljiv sa svojih 47 godina i smatran za istrošenog glumca. Zbog toga je „Paramount“ insistirao na probnom snimanju. Silno želeći ulogu, Brando je pristao na ovaj uvredljivi gest nepoverenja, da bi u 10-15 minuta odigrao tako savršenog starca da su sve sumnje u njega nestale.

Pa ipak, Kopola je za snimanje „Kuma“ dobio samo 6 miliona dolara. Bolji budžeti u to vreme uveliko su prelazili 10 miliona. „Paramount“ nije mnogo verovao dotadašnjem uglavnom TV producentu Rudiju i mladom i ne baš uspešnom Kopoli. Puzo je prošao još gore – samo 35 hiljada dolara za prava za ekranizaciju, i potom 100 hiljada za scenario.

(u narednom broju o radu i dejstvu)

Pera Marković

Ljepota kao obveza

Jedan od nesvakidašnjih duhovnih doživljaja bio je solistički koncert održan u katedrali u četvrtak, 21. kolovoza. Na koncertu su nastupili Gordana Kostić, sopran i Saša Štulić, tenor, uz orguljašku pratnju Alena Kopunovića Legetina.

Program pretežno barokne provenijencije vrlo je lako našao komunikacijsku vezu s publikom. Vjerujem da je dvjestotinjak prisutnih u katedrali bilo razoružan ljepotom izvedbe koja je u sakralnom prostoru djelovala božanski. Iskren i slušatelj mogao samo uživati u glazbi, dopustiti odsustvo misli, a prisustvo osjećaj.

Čovjek želi u lijepome participirati aktivno. Stoga je osnovna poruka ovog koncerta: ljepota je obveza. Prateći tu nit, zamišljam što je sve u životu ovo troje umjetnika bilo potrebno kako bi ovaj, skoro dvosatni koncert, mogao ovako izgledati. Koliko je ljudi sudjelovalo, na ovaj ili onaj način u njihovom ljudskom i umjetničkom odgoju? Osnovni podaci, napisani u programu o svakom sudioniku, samo su trenutna dostignuća i priznanja iza kojih stoji ogroman (ne samo njihov) rad.

Znajući da je mjera svladavanja otpora mjera užitka, znamo da je umjetniku najveća nagrada duhovna satisfakcija, jer količina javnih priznanja ovisi o uvjetima i mjestu života. Onome tko izabere ljepotu kao način života, ona sama mu daruje svoje čisto, esencijalno prisustvo. Nije dovoljno dobro postaviti glas, ujednačiti registre, dinamički nijansirati melodiju, tehnički perfektno izvesti skladbu, potreban je osobni pečat, darovanje sebe. U mjeri većoj no što umjetnik dariva sebe, glazba zauzvrat poklanja posebno ozračje svoje svetosti. U mjeri u kojoj smo spoznali ljepotu, dužni smo je živjeti.

Na koncertu su izvedena djela Bononcinija, Albinonija, Stradelle, A. Scarlattija, J. S. Bacha, Vivaldija, Händela, Purcella, Francka, Faurea i Schuberta.

Nela Skenderović

I ove godine za Dužijancu

Dodijeljene Antušove nagrade

Anonimni darovatelj iz inozemstva svake godine izdvaja određena novčana sredstva koja u obliku nagrade tradicionalno dodjeljuje Institut „Ivan Antunović“ na svojoj književnoj večeri oim ljudima koji svojim radom doprinose očuvanju nacionalnog identiteta Hrvana ovim prostorima. Tako je bilo i ove godine. Dobitnici „Antušove“ nagrade za ovu godinu su: prva nagrada – bračni par Ervin i Katarina Čeliković, koji su tehnički uređivači svih Institutovih izdanja; druga nagrada je dobila „Bunjevačka matica“, a treća nagrada pripala Ivanu Dulčiću Tavankuta, aktivnom djelatniku na polju kulture u ovom mjestu. Nagrade je uručio predsjedavajući predsjedništva Instituta vlč. Andrija Kopilović, a u ime nagradodavatelja zahvalio Ervin Čeliković. (t. z.)

Nova knjiga

A di je tu Subatica?

Drag Simić, *Beogradski i subotički pravni fakultet 1941-1945 - monografija*, samostalno izdanje autora, Beograd 1996, 139 str.

Obrada razdoblja 1941.-1945. godine u historiografiji je ex-Jugoslavije sve donedavna bila predmetom jednostranog interesa i prilično jednostavnog tumačenja događaja, uz istodobno mnoštvo tema.

U skladu od novijih pokušaja popunjavanja praznina u srbijanskoj historiografiji jeste monografija Milorada Simića, profesora Pravnog fakulteta u Beogradu, koji je na temelju arhivske građe i dosadašnje komunističke literature obradio djelovanje beogradskog Pravnog fakulteta tijekom II. svjetskog rata.

Interesantno je da autor je u obradu svoje teme uključio i subotički Pravni fakultet, utemeljen 1920. s ciljem „nacionalizacije“ sjeverno-banatske (nacionalizacijom se onda nazivalo jačanje nacionalne svijesti u, sa stajališta države, nedovoljno „pouzdanim“ oblastima). Budući da ogromna većina studenata ovog fakulteta doista nisu imali nikakve veze sa Suboticom sve do dolaska na fakultet.

Knjiga *Beogradski i subotički pravni fakultet 1941-1945 - monografija* se sastoji iz pet glava: Obnavljanje rada Beogradskog univerziteta posle prvog svjetskog rata, Biblioteka Pravnog fakulteta, Osnivanje beogradskog Pravnog fakulteta (1941-1945), Subotički pravni fakultet i Oslobođenje Beograda. Međutim, čini se da je pravi cilj za monografiju (kako je to navedeno u samom naslovu knjige) ipak samo pokušaj na prilično niskoj razini.

Upravo prije oko samog naslova. Premda se subotički Pravni fakultet spominje u naslovu djela, o njemu se u cjelosti govori na svega dvije stranice (pododsjeci Otvaranje Pravnog fakulteta u Subotici, Nastava nastavnici subotičkog Pravnog fakulteta, Studenti subotičkog Pravnog fakulteta, Inostrana propaganda i Uvođenje okupacionog sistema), i još u po par rečenica na nekoliko razbacanih mjesta u knjizi. Zaravo je ovo i sasvim normalno budući da je Pravni fakultet u Subotici prestao sa radom ubrzo po ulasku mađarske vojske u Suboticu, a nije i čudno obrađivati subotički Pravni fakultet tijekom razdoblja kojega ovaj fakultet nije ni postojao.

Čudno je već riječ o subotičkom fakultetu, valja istaknuti da se iz knjige navedene korištene arhivske građe uopće ne vidi da je korišten arhiv subotičkog historijskog arhiva! Također nije korišten diplomski rad našeg sugrađanina prof. Kalmana Kuntića *Pravni fakultet u Subotici (1920-1941)*, obranjen na Filozofskom fakultetu u Beogradu pred sedam godina (iz kojeg je izvode prošle godine obilježila „Žig“), koji je ipak jedino dosadašnje cjelovito djelo na temu subotičkog Pravnog fakulteta. Glede poznavanja povijesti subotice dovoljno je samo navesti Simićeve tvrdnje da se u izvorišnom nazivao Cзабатка (sic!), na latinskom Sankta Maria (ni-

kada tako već samo Szent Mária!) i da je Subotica dobila ime po Suboti Vrliću!

Cijela knjiga je inače bazirana na zvaničnoj aktualnoj državnoj povijesnoj paradigmi – srpstvo plus napredni studenti i drugi antifašisti. Kao rezultat toga spoja, u knjizi se čitaju velike misli poput onih kako su „Savom i Dunavom plovili leševi nedužnog srpskog stanovništva iz NDH i Vojvodine u leto 1941. i s proleća 1942. godine“, da se u Hrvatskoj enciklopediji „na falsifikovan način predstavlja hrvatska prošlost i stvarnost, zasnovani na ustaškofašističko-rasističkom pogledu na svetu“, „Početkom decembra 1941. godine, okupatori su za jevrejsko stanovništvo formirali koncentracioni logor na Sajmištu... u pomenuti logor okupatori su kasnije smestali zarobljene partizane i taoce srpskog porekla sa teritorije NDH. Mere represije koje su primenjivane od strane okupacionih vlasti bile su surove, ali je bez premca na teritoriji Jugoslavije ostao logor Jasenovac, u kome je u toku rata ubijeno 600-700.000 Srba, Jevreja, Roma i Hrvata“ itd. itd. - sve to doista nema baš mnogo veze sa poviješću dva pravna fakulteta.

U pogledu korištene bibliografije, od sveučilišnog profesora se ipak očekuje da na kraju djela da popis korištene građe i literature (čega u ovoj knjizi nema), kao i odgovarajuća preciznost u radu (primjerice u 1. i 4. fusnoti nedostaje godina izlaska časopisa, u 111. fusnoti je pogrešno naveden naslov djela – stoji „Sto trideset godina postojanja rada Pravnog fakulteta u Beogradu“ umjesto *Sto četrdeset godina postojanja i rada Pravnog fakulteta u Beogradu*, zatim nije naveden raniji piščev članak *Pravni fakultet u Beogradu u vreme okupacije i u prvoj godini u oslobođenoj zemlji (1941-1945)* (oba članka su objavljena u Analima Pravnog fakulteta u Beogradu), nesistematičnost u navođenju literature – u 4. fusnoti je navedena kratica GGB da bi se tek u 42. fusnoti saznalo da je to Godišnjak grada Beograda, a ista knjiga se različito navodi u 3., 31. i 51. fusnoti i pri tome se nepotrebno ponavljaju jednom navedeni godina i mjesto izlaska knjige itd.).

Dodamo li uz to da je i grafički izgled knjige na nezavidnoj razini, sklapa se mozaik o cjelini knjige. U njoj su iznijeti mnogi novi podaci vezani za ratnu povijest beogradskog Pravnog fakulteta, ali je sve to od malog značaja za subotički fakultet, koji u to doba nije ni postojao. Traljavo i nepreciznost u radu, opetovana zasnovanost na zvaničnoj historiografiji (sada nešto drugačijoj nego za komunizma) sami po sebi daju sliku o djelu.

Zato se nužno nameće pitanje: nije li vrijeme da se tiska diplomski rad prof. Kuntića, inače jednog od najboljih suvremenih znalaca povijesti naše varoši između dva svjetska rata, i da subotička javnost konačno dobije cjelovitu sliku o subotičkom Pravnom fakultetu? Taj je rad po svojem obujmu i kvalitetu na mnogo višoj razini od diplomskog rada (ali i knjige koja je predmet ovog prikaza), temelji se na neistraženoj subotičkoj arhivskoj građi i po svojoj podrobnosti je za sada ipak nedosegnuto, prosto vapi za publiciranjem.

Skenderović Bruno

Psihologija oko nas

Opasnosti ljubavi u mladosti

Libav je trajna potreba čovjeka, a mladi je žive na poseban način. Poznato je da u adolescenciji (mladenačkom dobu) počinje okretnost prema osobama suprotnoga spola. U tom približavanju mladih mogu se uočiti neke karakteristične faze. (M. Szentmártoni). Prva faza približavanja je flert. Flert (ljubavna igra) nije još toliko jaka kao površinska veza. U flertu osoba još nije „dirnuta“, nije zahvaćena u dubini odnosa. Još ne gleda na stvarne vrijednosti druge osobe kao osobe, nego je svrha samo približavanje. To je odnos radi samoga odnosa. Flert je sam uzbudljiva igra s vatrom, ogledno kontinuirana bez ozbiljnih namjera. Pri tomu su mladići aktivni, a djevojke pasivnije. One čekaju ili iskušavaju svoju privlačnost: čekaju. U koketiranju one istodobno partnera privlače i zbunjuju, privlače i odbijaju.

Druga faza približavanja je zaljubljenost. Zaljubljenost je karakteristično da na prvom kontaktu uvijek postoji tjelesna partnerova pojava: miris, izgled itd. To je stanje kada se još govori: Volim te zbog toga i toga; zbog stasa, boje kose, načina hodanja, očiju, kose, snage, itd.!“ Zaljubljenost je zaljubljenost koja se odlikuje zaljubljenom osobom očišćenom vanjsčinom, ali koja karakterne mane drugoga, iz čega se, kasnije, može roditi razočaranje. Zaljubljenost, s obzirom da zaljubljenost nije još

uvijek zahvaćena u najdubljim dubinama bića, lako prelazi preko razočaranja. Eros se oslobađa za novi objekt. Poznato je da se osoba može zaljubiti više puta.

Treća faza približavanja je ljubav. Ona se često javlja u adolescenciji, mada je najvjerovatnija u odrasloj dobi. Za razliku od zaljubljenosti, ljubav ne ostaje na površini, nego izlazi iz dubine i ulazi u nju. Ljubav je u biti okrenutost prema drugoj osobi zbog njenih duhovno-karakternih vrijednosti. Zato se radi drugačiji stav prema zaljubljenoj osobi no što je bio u zaljubljenosti. Misli se prije svega na veću trajnost odnosa, izraženu odgovornost za drugu osobu i veću dubinu doživljavanja. Ako smo za zaljubljenost rekli da se ravna po načelu: „volim te zbog ovoga ili onoga“, za ljubav vrijedi: „volim te i pored svega“.

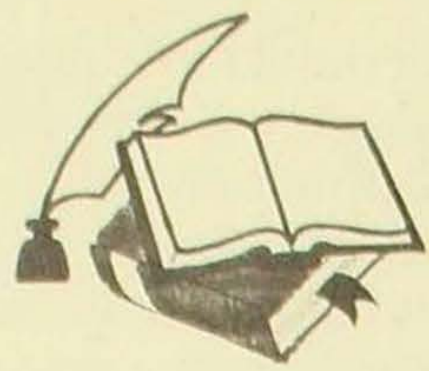
Ljubav mladih ima svojih posebnosti. Ona teži idealiziranju voljene osobe. U njoj vidi utjelovljenje svih vrijednosti u najčistijem obliku. Vidi voljenu osobu izdignutu iznad sive svakodnevice. Slično i čitav svijet dobija drugačiji sjaj i novi kolorit, jer osoba koja voli ne gleda na svijet više svojim očima, nego očima ljubljene osobe.

Druga značajka mladenačke ljubavi je

snažna zastupljenost mehanizma projekcije. Ostvarenje svih svojih snova i čežnji osoba koja voli smješta u voljenu osobu. Pridaje joj takve kvalitete i vrijednosti kakve ona zapravo ne posjeduje, već predstavljaju želje i snove. Stoga osjeća da je sreća nekoga već odavno poznatog. To je taj poznati „princ ili princeza iz bajke“, koji kao da izlazi iz snova na javu. Na žalost, ova projekcija osobnih predstava nije potpuno bezopasna, jer znači gledati u drugoj osobi nekoga tko nikada nije postojao. Vjerovatno je to jedan od razloga što se mnogi brakovi mladih rano raspadaју.

Pri zaljubljanju ima nekih razlika između mladića i djevojaka. Za djevojku prve afektivne veze obično završavaju u boli, žalosti i razočaranju. Naime, kada djevojka uđe u afektivnu vezu, ona želi da ta veza traje vječno. Međutim, mladić mada izjavljuje da i on to želi, stvarno to ne može ostvariti prije no što nastupi stanje odraslosti. Naime, glavni psihički zadatak u adolescenciji za mladiće je socijalno prilagođavanje. Oni nisu spremni prihvatiti trajnu odgovornost prije no što se osjete sigurni na profesionalnom planu.

Luan Marko Gashi

Četvrt milenija subotičke gimnazije (I.)

piše: Mr. Josip Ivanović

Ove se godine u Subotici slavi veliki jubilej - četvrt milenija od osnutka gradske gimnazije. Počeci subotičke gimnazije sežu čak u 1747. godinu kada prva generacija subotičkih mladića, u jednoj trošnoj kućici pored tadašnje „varoške kuće”, uči latinsku gramatiku od fratra Tome Porubskog. Ovo razdoblje dugo 250 godina ispunjeno je primjermom borbom za prosperitet i održanje gimnazije, puno je blistavih uspona, ali, kao i sve što je ljudsko, i mnogih pa i neslavnih padova.

Budući da je u XVIII. stoljeću znanje latinskog jezika bilo s jedne strane kriterijem učenosti i mogućnosti rada u javnim društvenim službama, a s druge strane preduvjetom za sveučilišne studije, Gradski senat je već 1746. godine uputio molbu franjevačkom provincijalu (Provincia Hungarica Sacrosanctissimi Salvatoris Ordinis Fratrum Minorum - Mađarska provincija Presvetog Otkupitelja Reda manje braće (franjevci)) da pošalje jednog profesora koji bi podučavao gradsku omladinu osnovama latinskog jezika.¹ Razlozi za obraćanje gradskih otaca upravofranjevcima veoma su jednostavni; svjetovni su profesori bili znatno skuplji a drugi katolički školski redovi (isusovci, dominikanci, pijaristi i dr.) stjecajem okolnosti nisu u to vrijeme (pa ni kasnije) u Subotici imali svojih samostana. Pomenuta molba neposredno je

urodila otvaranjem latinske škole u Subotici. U tu svrhu franjevački provincijal šalje patera Tomu Porubskog, koji je u jednoj maloj, veoma skromnoj i za tu svrhu ne baš prikladnoj kućici (blizu tadašnje Gradske kuće) u jesen 1747. počeo podučavati subotičke mladiće osnovama latinskog jezika kroz tri godine i tako postao prvi profesor subotičke latinske škole u prve tri godine njenog postojanja.²

Subotička župa, koju su u to vrijeme vodili franjevci već

jelu Monarhije), sve do uredbe *Ratio educationis* iz 1777. Prema tome, bez obzira na veoma skroman početak, možemo uzeti da je subotička gimnazija osnovana u drugoj polovici prve dekade vladavine carice Marije Terezije 1747.³

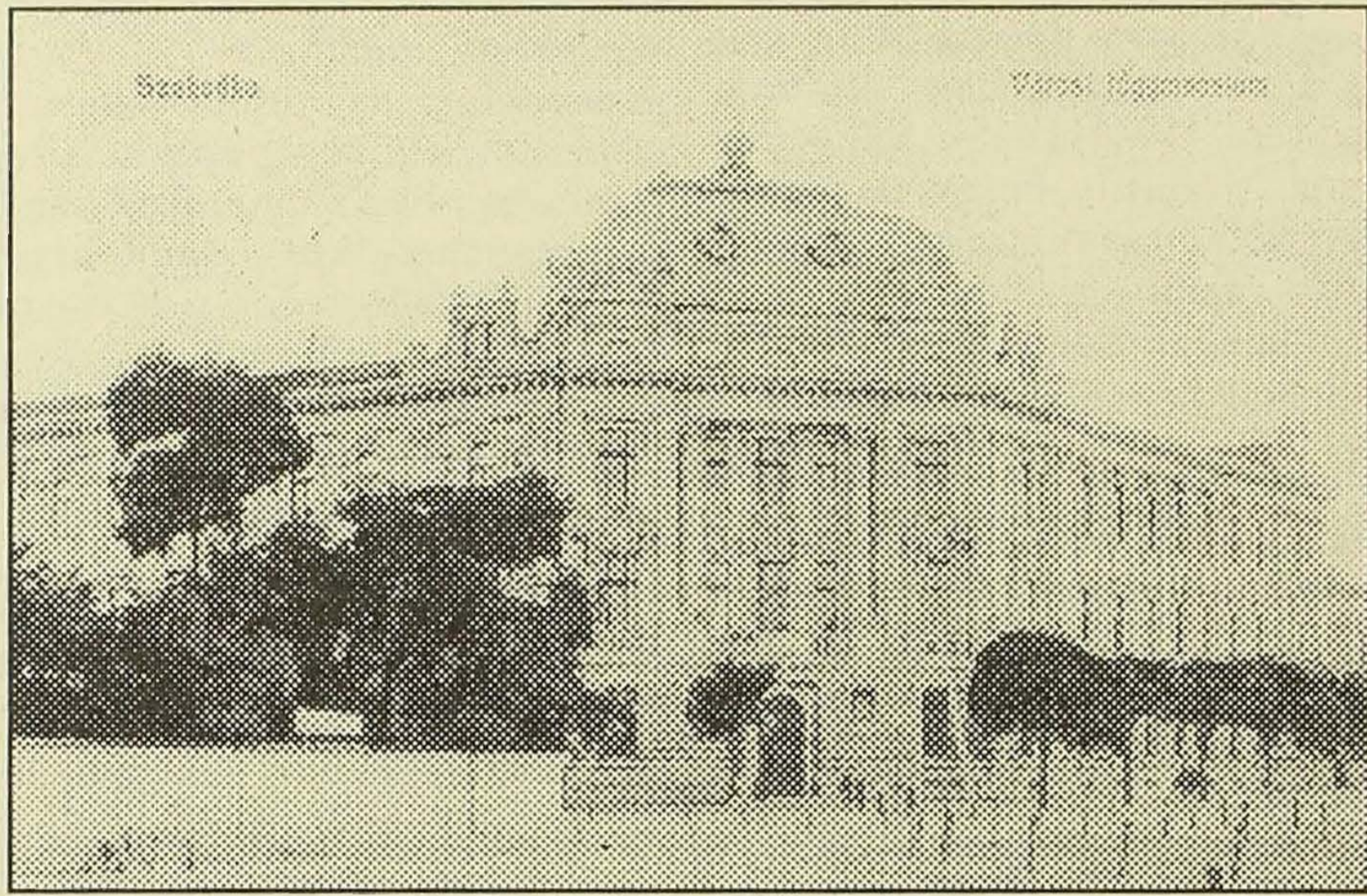
Nakon tri godine rada u subotičkoj gimnaziji Tomo Porubszki je na vlastitu molbu, kao naknadu za svoj rad primio od gradske uprave 40 forinti.⁴

Budući da je broj učenika iz godine u godinu rastao, latinska škola je preseljena na

rum *Societatis Jesu* - dokumentu kojim se određiv struktura nastavnog plana programa isusovačkih škola davale upute za organizaciju izvođenja nastave i odgoja (Ovaj dokument je izradio 1584. a konačna redakcija je bila objavljena 1599.) Prema ovom školskom planu bile su uređene sve jezuitske škole (ostale katoličke) u svijetu, u Austrijskoj carevini. Latinske su škole prema pomenutom dokumentu radile po sistemu 3+2, što znači da su u niža tri razreda učili: *prae principia grammatica i taksu*, a u dva viša razreda manistički predmeti: *poetika, retorika, logika, fizika, metafizika i uvod u teologiju*.⁶ U Subotici je u to vrijeme postojao samo niži tečaj, koji ipak bio dovoljan kao priprema za studije.

Gradski senat je 15. travnja 1751. donio odluku o povratnom nagrađivanju profesora latinske škole prema kojoj se, počev od 1. svibnja 1751. ima svake godine iz gradske blagajne isplatiti franjevcima po 200 forinti na ime vodja mjesne župe i 100 forinti za nastavni rad u gimnaziji. Pored toga, profesor je dobivao na ime tzv. familiacije od svake mladića prvo po 50, a kasnije prema odluci gradskih otaca od 9. studenog 1753. sam 25 denara, što je zapravo bila ista profesorova plaća, jer je pomenutih 100 forinti koje je grad plaćao za gimnaziju u slučaju franjevačkog samostana u Subotici.⁷

(nastavit će se)

pomenute provincije, pripadala je kaločkoj crkvenoj katedrali (sve do 1968. kada Subotička biskupija dobija svoju samostalnost od Svete Stolice, a prvi njen rezidencijalni biskup postaje Msgr. Matiša Zvekanović), što znači da je gimnazija mogla biti otvorena samo uz dopuštenje kaločkog nadbiskupa Miklósa Csákyja, koji je imao pravo i dužnost nadziranja rada svih škola na području svoje nadbiskupije (bila je to najveća nadbiskupija u mađarskom di-

traženje fratara u jednu malu kućicu pored franjevačke crkve, koja je bila pogodnija za veći broj učenika, tako da je u ovoj po redu drugoj zgradi nastavu vodio od 1750. pater Danijel Zavodszki. Te je godine gramatičku školu (subotičku gradsku gimnaziju) završila prva generacija učenika (s obzirom da je škola tada bila trogodišnja).⁵

U subotičkoj gimnaziji (kao u ostalom i u cijeloj Monarhiji) radilo se prema *Ratio atque institutio studio-*

¹ - Zapisnici Magistrata iz 1746. navedeno u izvorima pod brojem 3.

² - Ibidem i zapis u Ljetopisu franjevačkog samostana iz 1747. navedeno u izvorima pod brojem 1.

³ - Ibidem b; gimnazija, grammar school, lycée, gymnasium, liceum, latinska škola, gramatička škola, ... sve su to nazivi za tip općeobrazovne srednje škole koja neposredno priprema za studij na sveučilištu ili na drugoj ustanovi višeg ili visokog obrazovanja. Nazivi se koriste alternativno u to vrijeme (prije 1777.) jer još ne postoji jedinstveni općeprihvaćeni školski sistem a u zapisnicima koji su ovdje već više puta pominjani vidi se da su stari Subotičani svoju općeobrazovnu srednju školu od samog njenog osnutka nazivali upravo gimnazijom. S druge strane da je ona zaista i prije „problematične” 1794/95. školske godine pripremala mladiće za sveučilišne studije, možemo među ostalima navesti primjer Pavla Sucsicha de Pacsér (1767-1834), poznatog biskupa đakovačke ili bosansko-srijemske biskupije, koji je nakon završetka gimnazije u Subotici pošao na filozofske i teološke studije u Eger, Peštu i Beč (postavši biskupom Sucsich zapaža darovitog mladića imena Josip Juraj Stossmayer, za kojeg osniva poseban fond kako bi studije filozofije i teologije završio na tada najuglednijim evropskim sveučilištima). Za one koji bi zaista iskreno željeli u svojim spoznajama napraviti reda glede pomenute terminologije, možemo dati upućenost na veoma bogatu i brojnu pedagoško-komparativnu i povijesno-pedagošku stručnu literaturu, ali najelementarnije će saznati već listanje Enciklopedijskog rječnika pedagogije ili Pedagoške enciklopedije čije odrednice su spremali najeminentniji stručnjaci predmetne tematike iz cijele bivše „velike” Jugoslavije.

⁴ - Ljetopis franjevačkog samostana iz 1747. godine, navedeno u izvorima pod brojem 1.

⁵ - Ljetopis franjevačkog samostana za 1950. godinu, navedeno u izvorima pod brojem 1.

⁶ - Opširnije o ovom dokumentu i njegovoj primjeni u subotičkoj gimnaziji može se naći u studiji autora pod naslovom: „Odgojno-obrazovna subotičke gimnazije”.

⁷ - Zapisnici Magistrata od 15. travnja 1751. i od 9. studenoga 1753. navedeno u izvorima pod brojem 3.

Književna večer akademiku
Anti Sekuliću

Ogroman prinos izučavanju baštine

Institut „Ivan Anutnović“ godišnju je književnu večer u okviru „Dužijance“ posvetio, nedavno poslanom, dopisnom članu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti dr. Anti Sekuliću. Iz njegova bogata stvaralačka opusa organizator se je odmah da na reprezentativan način govori o knjižju koje se bavi poviješću hrvatske književnosti u ugarskom Podunavlju. O prve dvije knjige govori mr. Josip Buljovčić (čiji jedan dio objelodanjujemo), o trećoj je govorio književnik Milovan Miković, dok je četvrti dio subotičkog književne scene Ljudek Merković iznio u izlaganju svoje o tri Sekulićeve knjige.

Višedecenijsko bavljenje dr. Ante Sekulića jezikoslovnom i književno-povijesnom problematikom rezultiralo je trima knjigama u kojima „Prinosi za povijest književnosti u Hrvatskoj“, „Hrvatski pisci u ugarskom Podunavlju od početka do kraja XVIII. stoljeća“, „Hrvatska preporodna književnost u ugarskom Podunavlju do 1918.“ i „Književnost Podunavskih Hrvata u XX. stoljeću“. Knjige su izdali Sekcija Društva hrvatskih književnika i Hrvatski centar PEN-a za promicanje književnosti u hrvatskom iseljeništu.

Prva knjiga je u djelu „Književnost bačkih Hrvata“, objelodanjenom 1970., obuhvaćen rad književnika koji pripadaju skupini bačkih Hrvata, u ovom je troknjižju autorov interes usmjeren na cjelokupno stvaralaštvo hrvatskih pisaca ugarskom Podunavlju, koje je činilo jedinstven duhovni i kulturni prostor sa Slavacijom, Bosnom, te Dalmacijom. Na ovom prostoru djelovali hrvatski franjevci i njihova organizacija, prije cijepanja na provincije, bila je jedinstvena – Bosna Srebrena (Bosna i Hercegovina) i obuhvaćala je, pored Bosne i Hercegovine, Dalmacije i Slavonije, i dijelove Podunavlja i Ugarske. (...)

U ovim knjigama – pozabavit ćemo se ovom prilikom prvom od njih – ne treba gledati kao o povijest književnosti, ali su one u ovom smislu i više od toga: jedan veliki i bitni segment hrvatske ne samo književne, nego i kulturne baštine, do sada gotovo nepoznat, koji ovim djelom „dobiva svoju osnovicu za punu znanstvenu i povijesnu i kulturološku razradu“, kako kaže recenzent prof. Miroslav Šicel. Autor je, kako sam u svojoj „Riječi na početku“ naglašava, „pokušao skupiti rasuto hrvatsko književno i književničko blago naših naroda“ (str. 2). (...) U I. knjizi našli su

O hrvatskim piscima u ugarskom Podunavlju

(dio izlaganja mr. Josipa Buljovčića na književnoj večeri o akademiku dr. Anti Sekuliću)

se svi koji su se, po autorovu kazivanju, „u prošlosti sve do preporodnih dana prihvatili pera“; ona je „zbroj brojnih podataka o našim ljudima i učilištima, o djelima koja su svojevrsni dometi filozofske i bogoslovske literature“ (str. 210).

Prva dva poglavlja I. knjige posvećena su pitanjima jezika i pravopisa, veoma značajnim jer su pisci onoga vremena svoja djela pisali za daleko širi krug čitatelja no što su to lokalne sredine ili prostor južne Ugarske. Oni su se „čutili integralnim dijelovima narodne cjelovitosti, pisali su i stvarali s osjećajem da to čine za sve Hrvate“ (str. 210-211). Podunavski pisci jezik nazivaju bosanskim, slovinskim, ilirskim, dalmatinskim, a da pri tome imaju na umu istu sadržinu. Somborac Ivan Ambrozović, na primjer, prevodi sa serbskog jezika na ilirski Muškatirovićevu zbirku poslovice i izdaje ih pod naslovom „Proricsja i narecsenja“, potvrđujući na taj način postojanje razlika (i grafijskih i jezičnih) između dva jezika. Naziv bunjevački ili bunjevačko-šokački jezik javlja se i učestalo upotrebljava od sedamdesetih godina prošlog stoljeća, nakon Austro-ugarske i potom Hrvatsko-ugarske nagodbe, budući da od toga vremena u Podunavlju, koje se nalazi u mađarskoj sferi, „jedino hrvatska skupina nije imala svoj zakonom definiran položaj“. Stoga su mnogi kulturni i javni djelatnici u preporodnom razdoblju smatrali kako je „isticanje bunjevštine, etnika Bunjevac i Šokac... manje pogibeljno od hrvaštine...“ (str. 10).

Djela pisaca iz Podunavlja pisana su ili latinski ili štokavskim narječjem s ikavsko-ijekavskom zamjenom staroga glasa „jat“, „baš kao što je pisana naša književnost u Bosni, u Dalmaciji i Slavoniji“ (str. 11). Dakle, pisani izraz i Mihovila Radnića rođenog u Kaloči, i, na primjer, Filipa Laštrića i drugih književnika rođenih u Bosni nije se razlikovao. Osobito su značajan doprinos hrvatskom jezikoslovlju dali pripadnici tzv. budimskog kulturnog kruga – Mihovil Radnić, Stjepan Vilov, Lovro Bračuljević i Emerik Pavić. U djelima pisanim latinicom bila su, naime, u upotrebi dva grafijska sustava – talijanski i mađarski, ali je dolazilo i do njihova preplitanja, a bilo je i individualnih rješenja. Radnić, koga „s punim pravom stavljaju na početak hrvatske književnosti koja se po podrijetlu pisaca i našem tlu na kojem se razvijala naziva bačkom“, služi se talijanskom grafijom, te za specifične glasove našeg jezika (afrikate, palatale) upotrebljava talijanske glasovne kombinacije (razmischglagna – raz-

mišljanja). Bračuljević preferira fonološki princip u pisanju i smatra da je „lipše i pofaljenije pisati onako kako se govori“ te zato „u ovim knjigama piše(m) onako kako govorimo i izgovaramo naši riči: jer kako se mogu izgovarati, onako se mogu i u knjigah štiti“ (str. 46).

Ovaj je učenik pisac uprostio dotadašnju pisanu praksu i dao rješenja za pisanje već spomenutih fonema kojih u latinskom nema. Stjepan Vilov je načinio korak dalje „za lakše štipenje“, težeći osamostaljivanju grafijskog sustava i njegovu što većem oslobađanju od stranih utjecaja (talijanskog, mađarskog). E. Pavić je prihvatio rješenja S. Vilova pa je Ignjat A. Brlić mogao ustvrditi kako je „Vilov prvi bio, koji je počeo razložnije i razbotitije s latinskima slovima naši pisati“ (str. 67). Iza ovih pisaca ostao je, dakle, relativno ujednačen način pisanja latinskim slovima, što je pisanoj riječi olakšalo put do čitaoca.

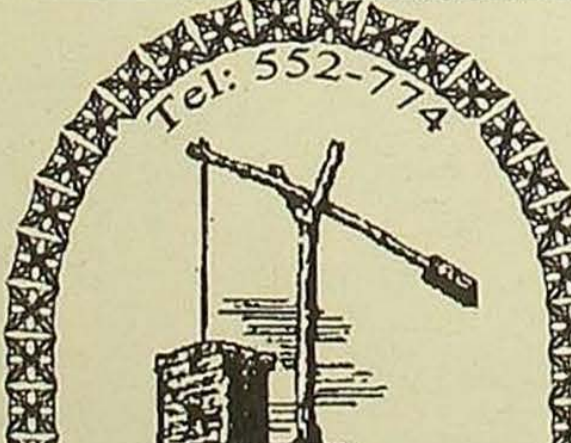
U poglavlju „Naša učilišta i znanstvenici“ nalazimo obilje podataka o podunavskim filozofskim učilištima, ustanovljenim pretežito za izobrazbu svećenika, ali su ona također „bila i rasadišta filozofskoga i znanstvenog rada među bačkim Hrvatima“ (str. 105). Filozofski spisi pisani latinskim jezikom svjedoče o učenosti njihovih autora, među kojima su već spomenuti reformatori ortografije.

Iz poglavlja „Na putu prema općem narodnom preporodu“ valja posebno izdvojiti Grgura Peštalića, pisca filozofskih djela na latinskom i tvorca epa „Dostojna plemenite Bačke...“ ispjevanog u desetercu i objavljenog u Kaloči 1790. Ovo je djelo bilo „uz Kačića najmiljenija knjiga među Hrvatima u tzv. Bajskom trokutu“ (str. 172), a da je bilo popularno i u Subotici svjedoči njegovo drugo izdanje 1866. godine tiskano „novim pravopisom“, tj. Gajevom grafijom.

Knjigu zaključuje tekst o Grguru Čevapoviću, koji je uz topohistoriografa Pavića bio „najpouzdaniji pisac o području između Dunava i Tise“ (str. 193). Bio je znanstvenik i pisac, „vješt latinskom jeziku“, iza koga su ostale vrijedne rasprave o hrvatskom puku u Podunavlju, te igrokaz „Josip, sin Jakoba patriarke, u narodnoj igri prikazan od ucenika vukovarski“ (Budim, 1820.) – jedino njegovo djelo na hrvatskom jeziku.

U knjizi su našli mjesta svi pisci koji su „rođenjem i radom“ bili vezani uz Podunavlje. Njihov literarni i znanstveni opus čini neodvojivi dio hrvatske književnosti i kulture. (...)

GARANT
PREDUZEĆE ZA
SELJINU I UNUTRAŠNJU
TRGOVINU n.o.o.
BEOGRADSKA REVOLUCIJE 37
SUBOTICA
021 45-004 direktor
021 47-002 komercijala
021 49-042 maloprodaja
021 43-537 magazin
021 024/26-719

Tel: 552-774

SALAŠ
ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA

Stručno i pouzdano
POMOĆ U UČENJU...
PRIPREMA ZA
KVALIFIKACIONI ISPIT...
...PLUS AUTOŠKOLA.
☎ 27-010

ŠKOLA
PLUS
ŠTROSMAJEROVA 3 SUBOTICA

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS
FUNERO
PRIVATNO POOREBNO PODUZEĆE
● Subotica, Karadorjev put 2
telefon: (danonoćno) 55-44-33
● Bajmok, JNA 3 (u cvečari
„Mariška,“) telefon: 762-024
(danonoćno)
● Palić, Jo Lajot 18 (u cvečari
„Orhideja,“) telefon: 752-759
● Horgoš, Borisa Kidrića 7,
telefon (danonoćno): 792-202
● Novi Kneževac, Martala Tita 6
telefon: 0230/83-417

NAV RATITEI
Čekamo Vas svaki dan od 12 do 22
(osim ponedjeljka).
MENI od 12 do 16 sati
PO POPULARNOJ CENI.
Pripremamo i drugo kulinarne dukate (specijalitete).
ORGANIZIRAMO svadbe, prigodne svečanosti, poslovno
ručkove, večere, razno godišnjica, godišnjica prvog poljupca,
godišnjica... izmislite sami, nije teško, loppo je i lakše.
DODITE
Izvedite obilježaj na nedeljni ručak bar jednom nedeljno.
SVAKE NEDELJE BUNJEVAČKA UŽNA.
PRIJATNOI
Prošetajte do PRERADOVIĆEVE 4.

Počeci konjičkog sporta (IV.)

Oradu Društva, kao i o natjecanjima konja u prvim godinama nakon njegova osnutka, teško je dati podrobnije podatke. U to vrijeme varoškog tiska još nije bilo, kako bi eventualno iz njega nešto saznali (prve novine „Honunk állapota“ pojavile su se 27. studenoga 1848.). S druge, pak, strane, arhivska je građa izuzetno siromašna.

Za sada, dragocjene podatke pruža nam prvo izdanje knjižice Szabadkai lóverseny társoság könyveeskéje (knjižica – pravila subotičkog društva za konjičke utrke) izdata 1846., kao i knjižica Bácsi gyépkönyv (bačanski program) izdate 1847. Obje ove knjižice, danas se čuvaju u Državnoj biblioteci Szécsényi u Budimpešti.

Iz prve knjižice saznajemo da su prve utrke konja održane 1841. i da su održavane četiri godine uzastopno da bi u petoj izostale iz neutvrđenog razloga. Nakon jednogodišnjeg prekida, djelovanje je nastavljeno 1846. Za tu je priliku

Društvo izdalo prvopomenutu knjižicu, odnosno prva natjecateljska pravila.

Budući je konj bio izuzetno cijenjen, iz razumljivih razloga, jer je služio za rad, transport, prijevoz, promet, pa i za zabavu, lov i utrkivanja, to mu se posvećivala posebna pažnja. Posjedovanjem konja razvila se želja za utrkivanjem konja, a samim tim i želja kako bi se posjedovao najbrži konj.

Održavanje konjskih utrka imalo je podsticajnu namjenu za uzgoj što boljih konja. Otuda kod nas već u prvoj polovici prošlog stoljeća imamo organizirane konjske utrke na suvremenim osnovama, regulirane posebnim pravilnikom.

Unatoč oskudnim podacima o prvim utrkama, i o njihovom organizatoru, ostaje nepobitna činjenica da su prve organizirane utrke održane 1841., a da je organizator bio Szabadkai lóverseny társoság i da su održavane svake godine, osim 1845.

Nešto više o utrkama, kao i o Društvu organizatoru, možemo govoriti od 1946. i 1947., obzirom na raspoložive podatke

(nastavak u sljedećem broju)
Ante Zomborčević

Közönségünk 1841-dik évben megkezdvén a lóversenyest 's azt négy egymásutáni évben folytattván, egy évi szünet után működését ismétli, azon akaratot és célt tartva szemei előtt, hogy környezetünkön a lótenyésztés élőkobbé tétessék. E' célra járulók névsora következő:

Faksimil prve stranice Pravilnika iz kojeg se vidi da je Društvo osnovano, a prve konjičke trke održane 1841. godine.

Struktura stvari (V.)

Obični fotoni se javljaju u obliku zračenja, svjetlo koje putuje od mjesta do mjesta. Nestvarni fotoni, čiji je vijek prekatak da bi se mogao registrirati, nosioci su elektromagnetske sile. Po ovome i ostale tri sile imaju virtualne čestice; one se ne mogu otkriti kao nosioci, no i oni kao fotoni postoje u nekom stvarnom obliku nekog novog tipa zračenja. Prema Stevenu Weibergu i Abdusu Salamu slaba nuklearna i elektromagnetska sila se udružuju, foton je samo jedan od članova iz porodice koja ih ima četiri. Od ostalih se razlikuje što nema mase, iz čega proizilazi razlog zašto elektromagnetska sila djeluje na vrlo velikim udaljenostima. Tri preostale čestice, nosioci slabe nuklearne sile, su Z i dvije nazvane W, su teške čestice (oko 70 puta teže od protona). Jaka nuklearna sila ispoljava se hipotetskim česticama nazvanih gluonima. Oni vežu po tri kvarka zajedno u čestice barione, kao proton ili neutron. Drže parove sastavljene od kvarka i antikvarka, mezone. Do sada nije uspjelo da se neki kvark izbaciti iz bariona. Čini se da je jaka nuklearna sila poput komada elastične trake. Jer, ako imamo dva kvarka u blizini jedan drugoga, oni između sebe slabo djeluju, ali ako ih želimo razdvojiti tada sila koja ih spaja postaje sve jača. Obrnuto kod drugih sila: elektromagnetske, slabe nuklearne i gravitacione. To je zapravo kvantna kromodinamika kada po tri kvarka ostaju zajedno, izmjenjujući pri tome virtualne gluone. Po nekima, postoji osam različitih gluona u djelovanju jake neutralne sile. Struktura bariona ispitavana brzim elektronima kazuje nam ne samo o tri kvarka već i o gluonima, koji čine oko polovicu mase čestica. Protoni se sastoje koliko iz kvarkova, toliko od ljepila. Ispitujući unutarne dijelove protona fizičari su dobili pri njihovom sudaranju mlazeve čestica i nati čestica, i to u suprotnim smjerovima. Do sada se ne zna koliko ima točno kvarkova: gore, dolje, čudesan, začara... možda šest.

Lazar Francisković

Pčelinji proizvodi i njihovo korištenje

Med kao lijek za jačanje organizma kod djece i za anemične

Za jačanje organizma kod djece veoma dobro se pokazala smjesa sljedećeg sastava:

- 1 kg meda se pomiješa sa suhim, u prah samljevenim ljuskama od dvakokošija jajeta. Veoma je bitno da su jaja svježija (od 1 do 2 dana),
- smjesa se ostavi da odstoji 10 do 15 dana, a zatim se svakog jutra uzima po jedna jušna žlica.

Propolis kapi kao lijek protiv čira na želucu

Niženavedeni recept saopćio mi je jedan moj stalni kupac, koji je potpuno izliječio čir na želucu koristeći propolis kapi prije jela na sljedeći način:

- 3 X 5 kapi 10 dana
- 3 X 5 kapi 10 dana
- 3 X 5 kapi 10 dana
- 3 X 20 kapi 10 dana
- Pauza 10 dana
- 3 X 20 kapi 10 dana
- 3 X 15 kapi 10 dana
- 3 X 10 kapi 10 dana
- 3 X 5 kapi 10 dana
- Pauza jedan mjesec

Čitav ciklus se ponavlja još jedanput. Ako se počne s liječenjem početkom svibnja, liječenje se završava krajem studenoga.

U ovom članku, kao i u prethodnom broju „Žiga“, naveo sam nekoliko primjera korištenja pčelinjih proizvoda na osnovi zabilježaka neposredno od osoba koji su prilikom kupovine meda to saopćivali.

U svakom slučaju, bilo koji od navedenih recepata takozvanog „pučkog jeka sigurno ne može škoditi.

Ante Zomborčević

Aforizmi

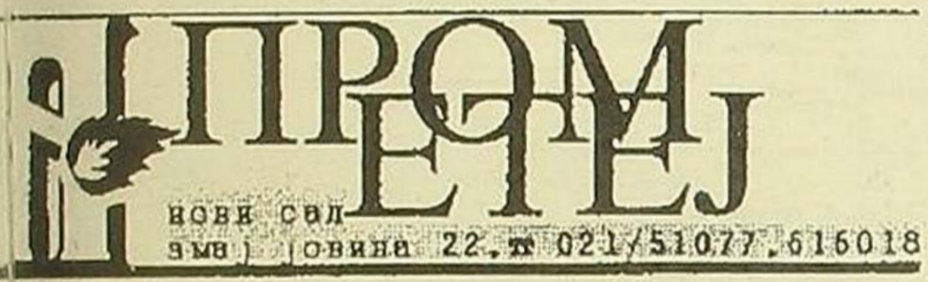
- Ako nam se širom otvore granice, brzo ćemo se izgubiti.
- Za vrijeme rata jednima je pala kašika u med, a drugima kašikara.
- Svaki zakon je prav. Druga je stvar s paragrafima.
- Tek kad je On izdao naredbu, narod je bio izdat.
- Za vrijeme rata Hrvatsku i Srbiju je povezivala krv, a za vrijeme mira voda.
- Sve je propalo. Jedino je propast ostala.
- Ipak se u Jugoslaviji sastavlja kraj s krajem. Vrtimo se u krugu.
- Imamo ex-predsjednika države hladne glave. Stalno drži glavu u sjenci cvijeća.

Dujko Ranje

Ma hibe – sve je pre(d)viđeno.
 Okle god je demagoga, feniks za svoju
 karnaciju ne mora brinuti.
 Vuk dlaku mijenja... ali na bradi!
 I kovine treba čuvati – da ne oteku.
 Oglašeno prevedeno u Daytonu:
 &&s.
 Od nas je podjavno započeta
 (i=e)zacija.
 Iug, klizav i trnovit je put čovjeka:
 kroz ovulaciju, zatečen u revoluciji,
 dođiti se involucije i stići do evoluci-
 je.
 Se se uklapa – do prosjačkog štapa.
 Nakon biblijskog potopa: bi vedro – nad
 glavama vodonoša.
 Dayton Svemira: zvijezde, koje se udalju-
 ju od nas, umanjuju se.

Željko Skenderović

lovo iz Izdavačke kuće

**Sbrana dela Miroslava
 Antića u tri kola**

litam izlaženja knjiga predviđen je u
 sledećim periodima:

1. kolo: Roždestvo tvoje, Hodajući na
 rukama, Garavi sokak, Mit o ptici i Sa-
 vršestvo vatre, koje iz štampe izlazi u okt-
 obru 1997.

2. kolo: Koncert za 1001 bubanj, Pla-
 vi i čerak, Horoskop, Izdajstvo lirike i
 Stepenice straha, izlazi iz štampe u aprilu
 1998.

3. kolo: Rečnik Vojvodine, Tako za-
 mišam nebo, Doručak sa davolom,
 Obino petkom i Otužni marš, koje će bi-
 ti objavljeno u oktobru 1998.

Retplatna cena I kola iznosi 360 di-
 nar, a može se platiti u pet jednakih rata
 jednom, sa 20% popusta. Za dalje in-
 formacije čitaoci se mogu obratiti Izdavač-
 ku Prometj na adresu:

Ulica Maj Jovina 22, 21.000 Novi Sad,
 i na telefon:
 +381-21) 51-077 ili 61-60-18.

Toth-optika

SUBOTICA

Telefon: 551-045

RADNO VREME:

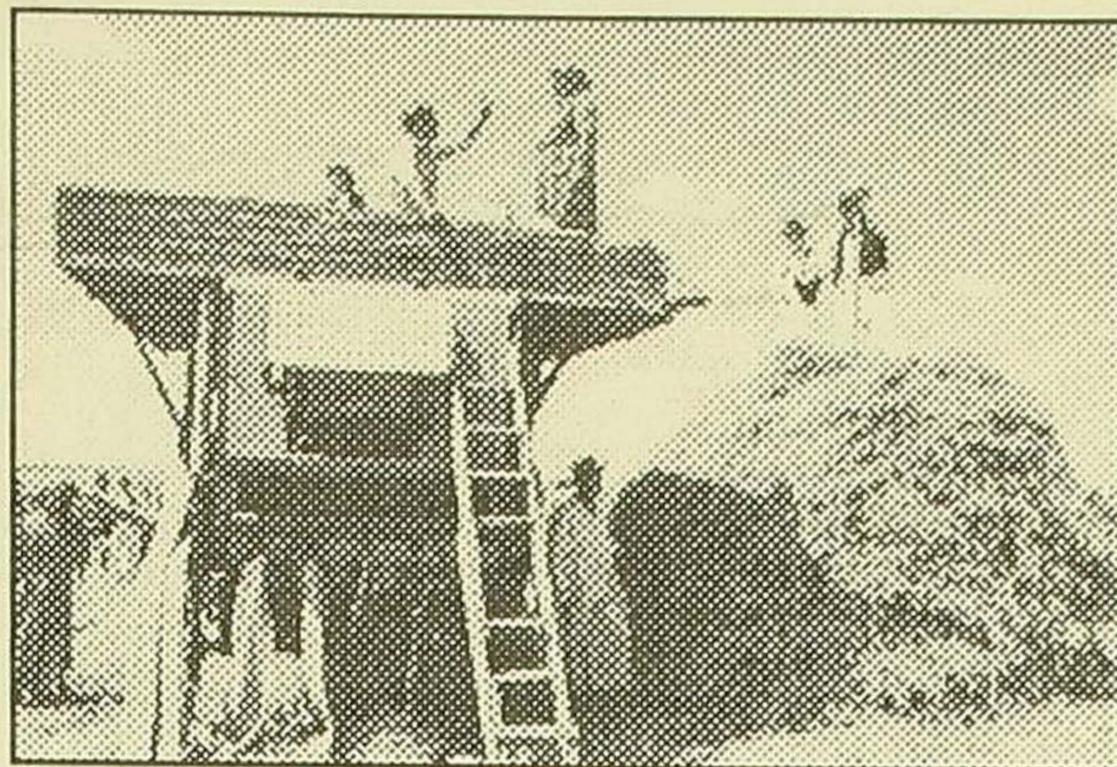
Radnim danom 9.30-12.00
 16.30-19.00

Subotom 9.00-12.00

Usluživanje očnih pomagala i davanje saveta
 korekcije istih, svakim radnim danom od
 17.00-19.00

POSEBNE POGODNOSTI:

10% popusta kod gotovinskog plaćanja
 plaćanje u više rata
 mogućnost žiralnog plaćanja

Vršidba (I.)

Guvno (1.)

Ovo je vreme kad se kadgod na sve strane čulo zujanje mašine (2.) i tupo „uuu-um“ kad bubanj kasle (3.) smota snop žita. Taj radosni zvuk se rasprostire našom ravnicom od ujutru rano, još prija svanuća, pa do u mrklu noć. Da se dođe do srićnog kraja risa, da mašina dođe u guvno, tribalo je žito uvesti iz krstina i saditi u kamaru. U krstinama je žito dozrijalo, snopovi su splasnili (4.), a onda je nji lakše dit.

Žito su počeli voziti čim je pokošena i poslidnja pripelica (5.). Radili su s mobom, od onog kraja ušoreni salaša di će mašina početi vrć. U mobu se radilo na priprezanje (6.), tako da su uvijek jedna natovarena kola bila među kamarama. Paštrili su se da kamaru sadiju za što kraće vreme, da ne zakisne ako naiđe kiša, a kad se to desilo pokrili su je velikom ponjavom.

Risar jel dvi risaruše zajedno jedan snop su bacale iz krstina na kola dvoparoškim (7.) vilama. Na parasnička kola npr.: od 9 šukova (8.) mož natovariti snopova iz 6-8 krstina, već prema tom koliko su dugačka kola jel na koju se daljinu vozi žito. U lotra (9.) brez šaraga (10.) stalo je snopova malo više od jedne krstine i kad su popunjena metnili su čatlove (11.), a na nji pomoćnice (12.) i natovarili snopove do željene visine. Na njivi su krstine (13.) sadi-vene u broju diljivom s tri, da se za vreme utovara što manje pokreću kola s mesta.

Sadivanje kamare je zaktivalo veliko znanje. Kazaloš (14.) je prija početka dozno koliko ima krstina, pa je po tom izračuno koliko će kamara saditi i kolike će one biti velike. Kamare je sadio u paru da kasla što više snopova ovrše s obadvi strane. U podin (15.) kamare je sadio dvi, a u povlatu (16.) jednu trećinu krstina u širinu i duljinu da snopljar mož drugom dobaciti snop žita. Dobrom kazalošu nije priostalo snopova za ždribe (17.), a to nisu volili ni mašinari. Za bacanje snopova iz ždribeta triba još jedan čovik, a to onda pobrka rad na mašini. Zanimljivo je da je kazaloš sadio kamaru tako da je bio samo jedan (!) snop s vlatom na zemlji, a svi drugi najdolnji snopovi su s vlatovima bili na slami prihodnog snopa. Snopove je kamari slago popriko i redom da ga snopljar (18.) za bacanje ne mora čupati. Kad je kazaloš naslago snopove u popudbinu na oko 3 m visine, počeo je kamaru sužavati povlatom da bude izgledna, a završio je s patkovima (19.). Dobar kazaloš je znao saditi kamaru s dva alaša (20.) i četvorovodnom povlatom. Taka kamara se videla nadaleko, bila je ukras guvna i ponos kazaloša, a rad nje je i on bio na glasu.

Ljudi su dobrim prid ris dogovorili ko će njim, pošto i kako vrć. Zgađali su da već oko sredine srpnja počme vršidba. Najviše salaša je bilo ušoreno, pa je svaki šor iz godine u godinu imo istog mašinara. Dobrim prid vršidbu su dogovorili sve pojedinosti: kad će početi raditi, koliki će biti ris (21.), ko će dati kost (22.), kako će sredit guvno, a kadgod su dogovorili i ko će dati ogriv (23.) za kazan – kad su ga ložili drvima jel slamom, kad su gvozdeni putovi (24.) ispricali naš atar kazane su ložili ugljom, kojeg je kupio mašinar.

Ris se mašini plaćo 6-8% od ovršenog žita, a ako je salaš bio dalje od šora, onda i za 1% više, rad gubljenja vrmena u selidbi. Ko je vrvo sasvim na kraj lita plaćo je manji ris (6-5,5%). Ris se mašini povećavo jel smanjivo za oko 1%, zavisno ko je davao kost radnicima.

Vršidba je trajala do kraja kolovoza, a bilo je slučajeva u vreme kišni godina da se ona oteglala skoro do početka branja kuruza (do sredine rujna).

Manje poznate riči:

1. guvno – mesto di se odlažu kabasti ratarski proizvodi: slama, kuružna, pliva...;
2. mašina – vršaća garnitura: pogonska mašina (kazan, traktor) s kaslom;
3. kasla – dreš, vršalica;
4. splasnit – sleć;
5. pripelica – površina žita koju su kosili risari, duljine je 36 nakošeni snopova;
6. priprezanje – više je kola neg pari konja, razumnije se koristi radna snaga (jedna kola istovaraju jel utovaraju, za vreme konji druga kola vuku);
7. dvoparoške vile – vile s dva kraka;
8. šuk – mera za duljinu: 1 šuk = 1 stopa = 0,305 m. Tako se meri duljina lotra;
9. lotra – stranica zaprežni kola;
10. šarage – pridnji i stiažnji pokretni dio kola između lotra;
11. čatlo(v) – okruglo divo, meće se u paru popriko na lotra, a priko njeg uzdužno pomoćnice. Tako se dobiva platforma za utovar snopova, slame...;
12. pomoćnica – okruglo dručovo uzdužno divo. Meće se priko čatlova;

13. krstine – 18 sadiveni risarski snopova: dolnji je kurjak, 4 x 4 su unakrsna, a gornji je popo. Mašinski snopovi (od kosačice i samovezačice) slažu se po 22 u krstine;
14. kazaloš – čovik koji dije kamaru (žita, slame...);
15. podina – dolnji dio kamare – snopovi s vlatom prema unutra;
16. povlata – gornji dio kamare s vlatovima napolje, sužava se ko krov kuće;
17. ždribe – mali broj snopova, koji priteknu od kamare, složeni su na čelo kamare u polukrug (slično apsidi na građevini);
18. snopljar – radnik na mašini. Baca snopove iz kamare na kaslu;
19. patak – na kamari završi snop, okrenit vlatom na doli;
20. alaš – stalak u kamari dva dugačka poprična (oko 2,5 m) drveta zabodena u kamaru, a priko nji tavanska vrata jel slično na kojem stoji radnik i dodaje uvis snop kazalošu;
21. ris mašini – usluga plaćena u naturi;
22. kost – kana (hrana);
23. ogriv – gorivo;
24. gvozden put – željeznička pruga

Alojzije Stantić

Domaće visti

U listu „Naplo“ od 17. veljače 1940. g. Kopilović Aleksander novoizabrani gradski siročadski staratelj, uputio je poziv svima onima gradskim vićnicima, koji su prilikom izbora glasali na njega, da izvole prisustvovati na večeri 19. veljače u gostioni Kopilović Lacike. Imenovani je isplatio unaprid 21 večeru, jer je toliki vićnika glasalo za njega. Međutim na večeru je došlo 72 vićnika. Došli su svi koliko ih ima. Još su i oni došli, koji su u međuvremenu podneli ostavku. Svi su izjavili da su glasali na Šacu prilikom izbora, a oni pak, koji uopće nisu bili prisutni na izboru, izjavili su da su imali namiru da glasaju na Šacu, ali nisu mogli da dođu na glasanje. Na večeru su došli, jer aldumašče je nešto drugo.

Oni vićnici, koji su prilikom zadnjih poslaničkih izbora glasali iz vjernosti prema bać Marku više puta, izjavili su, da im je žao što na Šacu nisu mogli da glasaju više puta, te su tražili ujedno da im se dade duplovana porcija večere.

Na ovoj večeri je riješeno, da se gradski statut izmini u tom smislu, da izbor ubuduće bude javan i da namisto odsutnih vićnika mogu da glasaju prisutni vićnici, koje prithodno delegira partija koja je na vlasti. Ovo je najbolji način da se osigura izbor najzaslužnijeg kandidata.

(„Bunjevačko žackalo“, 21. veljače 1940.)

Kocka kao novi simbol boginje pravde i stari znak izbornog zakona

GDE JE TU GONZALESS?

DILEMA

TA ŠTA STE SE TAKO ZAMISLILI, KO DA SU VAM SVE NEVOLJE SVITA U DUVANKESI!? – PITA BRACA PERE STIPANA.
 – TA KAKO SE NE BI ZAMISLIO, KAD ME SVRBI UVO – STIPAN ĆEMU.
 – TA PRSTOM GA POČEŠITE, BAR TO NIJE TEŠKO. KAKA JE TO NEVOLJA?
 – DA, AL NIKI JESAPIM KO U TOM VIŠE UŽIVA UVO, EL PRST.
 SADA SE PERO ZABLENDUCO U TILKU, KOJA BAŠ PRID NJIM PERE KRAVLJAČU.
 I ČEŠE SE, AL TAMO DI GA UVO I NE SVRBI.

B.F.

Casandra ipak nije bila u Subotici...

Kutak sludjenih

Za koaliciju stoljeća

Odlučno vođeni višegodišnjim iskustvom uspješnog Okrivolova u izbornim vodama, ali unatoč tomu s prisutnom zebnjom od mogućeg nelagodna ishoda, na subotičkoj je političkoj sceni, kako je javio III. Gnevnik dezinformativne kuće PTC oko 20. kolovoza, presnažna koalicija SPS-JULJ-ND dodatno osnažena preslabom strankom, Bunjevačko-šokačkom. Tako, poduprti njome, mogu očekivati tradicionalno skromni uspjeh. Ali lideri i članstvo BSS- a, koji inače staju u jedan omanji teretni osobni automobil, tako su si osigurali ulazak u povijest. Ali nije za zanemariti ni budućnost. Jer, nije na odmet biti s onima koji su premoćni, prebogati & preutjecajni. Na koncu krajeva, u čijem si kolu takva ti je i nošnja. Znaju oni to dobro.

(Na)učimo divanit

Jedared bila dva brata pa se čudo volili falit. Kad nji slušaš, pa da njim još i viruješ, u nji svake godine rodilo žito, ta klas veći neg klip kuruza, a bundeve tolike da se dica sigraju žmure oko nji.

(„U njeg sve najbolje“, „Bunjevačke narodne pripovitke“, „Hrvatska riječ“, Subotica 1951.)

MUDROST

U našim uvjetima, i najbolje je daleko od dobrog. Tko ne vjeruje, neka (ne)izide na glasovanje!

Bunjevačka narodna pripovitka
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

Muška baba

Bunjevac i Madžar imali salaš do salaša. Komšija je prvi rod – to je za nji bilo Sveto pismo. Madžar naučio i divanit bunjevački, sve razumni i zna kazat, jedino u bunjevačkim divanu ne pogodi šta je muško, a šta žensko.

Čim svane, ko prvi ustane komšiji ode na rakiju. Jedno jutro Bunjevac prvi otro krmelju iz oka, al kad tamo, a komšija nikako da iznese rakiju na astal.

– Šta će to sad bit da nećemo rakije pit?! Naopako, nisam te valda čime uvridio? – gost jedared mora već i zapitat.

A domaćin se prikrstio:

– Komšija moja rođena, di bi ja na tebe vridila, neg znaš šta je: moj baba sinoć popio sav rakija.

Kad je to čuo, Bunjevac se sav razgalio, pa će u smij:

– Komšija, pa je l tvoja baba muško kad je ona rakiju „popio“?!

A onaj se opet prikrstio:

– Bog s tobom, komšija moja. Da je muško ne bi bio baba.

Kazivao: Bono Kuliš
Gornji Sveti Ivan, Madžarsko